

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

Diplomsko delo
visokošolskega programa

**OKOLJSKE DAJATVE IN VARSTVO OKOLJA V SLOVENIJI IN
MADŽARSKI**

Kandidatka: Maja Franko
Št. indeksa: 04034275

Mentorica: dr. Maja Klun

Ljubljana, maj 2010

POVZETEK

Okolje ter njegova onesnaženost sta vedno bolj pomembna. Tako proizvajalci kot potrošniki se moramo pri svojem ravnanju zavedati onesnaženosti okolja. Okolje je vedno bolj obremenjeno z odpadki ter raznim onesnaževanjem in varovanje okolja postaja pomemben cilj vsake države. Država pri tem poskuša uvesti politiko, ki bi vplivala na ekološko zavest proizvajalcev in potrošnikov predvsem z uporabo naravnih virov za zmanjšanje obremenjevanje okolja. Ključno vlogo pri tem pa imajo davki oziroma okoljske dajatve, ki naj bi spodbujale k zmanjšanju obremenjevanja okolja in emisij izpustov nevarnih plinov v zrak. Pri tveganju onesnaženosti okolja obstaja verjetnost, da bo lahko nek poseg v okolje posredno ali neposredno v določenem času škodoval okolju ali zdravju ljudi. Zato je pomemben tudi monitoring okolja, ki pomeni spremljanje in nadzorovanje okolja s sistematičnimi meritvami ali drugimi metodami in postopki, tudi kazalci onesnaženosti.

Ključne besede: okolje, onesnaženost okolja, emisije izpustov, okoljske dajatve, monitoring okolja, kazalci onesnaženosti.

SUMMARY

Environment and its pollution are every day more important. Like manufacturers and consumers should be aware of how we manage and how does this affects on pollution of the environment. The environment is overloaded with waste and rubbish and protecting the environment is becoming an important matter for all countries. Country is trying to introduce the environment politics, which would affect on manufacturers and consumers ecological consciousness mostly with using natural resources. And the main part here have taxes or environmental taxes. Environmental taxes should bring to more cleaner environment and less carbon dioxide emissions to the environment. With risk of pollution it's possibility that someday the polluted air will directly or indirectly affect on environment and people's health. That's why is also important the environmental-monitoring, which means watching and controlling the environment with measurement and other methods or procedures and also with indicators.

Keywords: pollution, environment, environment pollution, emissions of carbon dioxide, environmental taxes, environmental-monitoring, indicators.

KAZALO

POVZETEK.....	ii
SUMMARY.....	iii
1 UVOD	1
1.1 IZHODIŠČE DIPLOMSKEGA DELA.....	1
1.2 NAMEN IN CILJI RAZISKAVE	2
1.3 METODE DELA	2
1.4 STRUKTURA DIPLOMSKEGA DELA.....	3
2 OKOLJSKE DAJATVE V SLOVENIJI	4
2.1 ZAKON O VARSTVU OKOLJA	4
2.2 OKOLJSKE DAJATVE	6
2.2.1 Taksa za obremenjevanje zraka z emisijo ogljikovega dioksida.....	7
2.2.2 Taksa za obremenjevanje voda	9
2.2.3 Taksa zaradi odlaganja odpadkov	10
2.2.4 Taksa zaradi uporabe mazalnih olj in tekočin	11
2.2.5 Okoljska dajatev za onesnaževanje okolja zaradi nastajanja izrabljenih motornih vozil	12
2.2.6 Okoljska dajatev za onesnaževanje okolja zaradi nastajanja odpadne embalaže	13
2.2.7 Okoljska dajatev za onesnaževanje okolja zaradi nastajanja odpadne električne in elektronske opreme.....	15
2.2.8 Dajatev zaradi nastajanja odpadnih baterij in akumulatorjev	16
2.2.9 Okoljska dajatev zaradi onesnaževanja okolja zaradi nastajanja izrabljenih gum	17
2.2.10 Okoljska dajatev zaradi onesnaževanja okolja s hlapnimi organskimi spojinami	18
2.3 DAVČNI PRIHODKI OKOLJSKIH DAJATEV V PRORAČUN SLOVENIJE	19
2.4 PRIMERJAVA OKOLJSKIH DAJATEV V SLOVENIJI IN NA MADŽARSKEM	20
3 OKOLJSKE DAJATVE NA MADŽARSKEM	23
3.1 EMISIJE V ZRAK IN VODO	24
3.2 NEVARNI ODPADKI	25
3.3 IZBRANI IZDELKI	26
3.4 OSTALI DAVKI OZIROMA DAJATVE	26
4 KAZALCI ONESNAŽENOSTI	28
4.1 KAZALEC IZPUSTOV TOPLOGREDNIH PLINOV	28
4.1.1 Kazalec izpustov toplogrednih plinov iz prometa.....	29
4.1.2 Izpusti toplogrednih plinov energetskega in ne-energetskega izvora	31
4.2 IZPUSTI CO ₂ SEKTORJA PROIZVODNJE ELEKTRIČNE ENERGIJE IN TOPLOTE	32

4.3 ODPADKI.....	33
4.3.1 Odpadna olja	34
4.3.2 Odpadne baterije in akumulatorji.....	35
4.3.3 Odpadna embalaža	36
4.3.4 Izrabljene avtomobilske gume.....	38
4.3.5 Izrabljena motorna vozila	39
4.4 PRIMERJAVA ONESNAŽENOSTI MED SLOVENIJO IN MADŽARSKO.....	41
5 ZAKLJUČEK.....	43
LITERATURA IN VIRI	45
SEZNAM SLIK IN TABEL	47
SEZNAM KRATIC.....	48
IZJAVA O AVTORSTVU IN NAVEDBA LEKTORJA	49

1 UVOD

1.1 IZHODIŠČE DIPLOMSKEGA DELA

Diplomsko delo obsega področje okoljskih dajatev. Človek s svojo dejavnostjo povečuje potrebo po naravnih virih in s tem se povečuje tudi breme za okolje. Naravni viri se zelo hitro trošijo, še posebej zaloge nafte, predvsem v državah v razvoju. Razvite države izkoriščajo vire in s tem vplivajo na podnebje in okolje in ostane le malo prostora za rast držav v razvoju. Slovenija pri razvoju upošteva vidike varovanja okolja s prispevki in taksami oziroma okoljskimi dajatvami. Poznamo različne vrste okoljskih dajatev: taksa za obremenjevanje voda, taksa za obremenjevanje zraka, taksa zaradi odlaganja odpadkov, taksa zaradi uporabe mazalnih olj in tekočin, obveznost prevzemanja odpadnih baterij in akumulatorjev, pristojbina za predelavo izrabljenih motornih vozil, dajatev zaradi starih bremen odpadne električne in elektronske opreme ter dajatev zaradi onesnaževanja okolja z odpadno embalažo in dajatev zaradi onesnaževanja okolja z izrabljenimi gumami.

Posebno pozornost sem torej namenila okoljskim dajatvam v Sloveniji in na Madžarskem in primerjala onesnaženost v teh dveh državah. Predstavljeni so tudi kazalci onesnaženosti, kolikšni so izpusti v zrak, raba vode ter podnebne spremembe. Podnebje se spreminja in nekateri vremenski pojavi, ki so se zgodili v zadnjih letih, so posledica globalnega segrevanja ozračja.

Prvi korak na področju podnebnih sprememb je Slovenija naredila s podpisom okvirne konvencije Združenih narodov o spremembi podnebja – Kjotski protokol. Slovenija je leta 2002 sprejela Zakon o ratifikaciji Kjotskega protokola o zmanjševanju emisij toplogrednih plinov, ki je bil sprejet k konvenciji Združenih narodov o spremembi podnebja leta 1997. Konvencija je prvi mednarodno zavezujoč dokument, ki na mednarodnem nivoju obravnava vprašanje odziva na spreminjanje podnebja. Protokol predvideva tudi tri kjotske mehanizme, in sicer trgovanje z emisijami, skupna izvajanja in mehanizem čistega razvoja. Države, ki so ratificirale protokol, morajo v obdobju med letoma 2008–2012 omejiti oziroma zmanjšati emisije toplogrednih plinov, ki so glavni vzrok za podnebne spremembe.

Poleg Kjotskega protokola je bila sprejeta še druga zakonodaja na področju varstva okolja in nekateri programi; nekateri izmed njih so Zakon o varstvu okolja, Uredba o okoljski dajatvi za onesnaževanje okolja zaradi nastajanja izrabljenih motornih vozil, Uredba o okoljski dajatvi za onesnaževanje okolja zaradi odvajanja odpadnih voda, zaradi nastajanja odpadne embalaže, zaradi odlaganja odpadkov, pa tudi Strategija in kratkoročni akcijski načrt zmanjševanja emisij toplogrednih plinov ter Nacionalni program varstva okolja. Zahteve varstva okolja morajo biti vključene v pripravo in izvajanje politik ter dejavnosti na vseh področjih gospodarskega in socialnega razvoja.

Varstvo okolja je pomembno področje tudi Evropske unije, predvsem Evropske skupnosti, ki je svoje ekološke dejavnosti strnila v šest ekoloških programov.

Prva dva ekološka akcijska programa sta trajala 4 leta, in sicer v letih od 1973 do 1977 in od 1977 do 1981. Glavni cilj je bil razvoj primernih orodij za zaščito in nadzor nad viri onesnaževanja in da tisti, ki onesnažuje okolje, za to tudi plača. Tretji ekološki program je trajal od leta 1982 do 1986 in posebej je bila poudarjena politika zaščite pred negativnimi vplivi na okolje, pa tudi nadzor in planirano zmanjšanje onesnaževanja. Četrty akcijski program je trajal od leta 1987 do 1992. Področja programa so bila preprečevanje onesnaževanja, izboljšava menedžmenta naravnih virov, mednarodni odnosi, razvoj raziskovalnega področja in identifikacija ekonomskih orodij. Peti akcijski program je potekal od leta 1993 do 2000. Program zajema predvsem probleme glede varstva okolja, kot so sprememba klimatskih razmer, onesnaževanje voda in pravilno ravnanje z odpadki. Šesti ekološki program Evropske komisije pa določa prednostne naloge in cilje okoljske politike do leta 2010 in naprej. Program se nanaša na razvoj okoljevarstvenih instrumentov, to so zakonodaja in kazni, pomoč pri izboljšanju in inovacijah ter raziskavah in informacijah (Okoljevarstveni ukrepi in politika v EU, 2004).

1.2 NAMEN IN CILJI RAZISKAVE

Za ta naslov diplomske naloge sem se odločila zato, da bi predstavila stanje na področju okoljskih dajatev, kako se razlikujejo med posameznimi državami ter višino teh davkov in kako se podnebje spreminja in kako to vpliva na človeka. Namen diplomske naloge je tudi ugotoviti, ali okoljske dajatve lahko vplivajo na človekov odnos do narave. V diplomski nalogi je predstavljena tudi zakonodaja na področju podnebnih sprememb in varstva okolja.

Prav tako so prikazane stopnje onesnaženosti v Sloveniji in na Madžarskem. Pri tem bi morala tudi država nameniti več pozornosti zakonodaji oziroma davčnim predpisom, da bi s tem stimulirala podjetja k vlaganju v novo tehnologijo ter da bi zmanjšala porabo materiala in odpadkov. Seveda pa tudi gospodinjstva, da bi kupovala okolju prijazne izdelke in varčevala z energijo in vodo.

1.3 METODE DELA

Pri izdelavi diplomske naloge sem uporabila domačo in tujo literaturo, zakonodajo, članke in internet. Stopnje onesnaženosti so prikazane v tabelah po posameznih letih, posebej za vsako državo. Za diplomsko delo je veliko literature tudi v angleškem jeziku, ki vsebuje bolj zahtevno davčno terminologijo, kar predstavlja tudi omejitvev pri pisanju diplomske naloge predvsem zaradi prevajanja tujih izrazov v slovenščino.

1.4 STRUKTURA DIPLOMSKEGA DELA

Struktura diplomskega dela obsega opredelitev obravnavane teme, to so okoljske dajatve v Sloveniji in na Madžarskem, ter opredelitev problema, to je onesnaženost okolja in podnebne spremembe.

V prvem poglavju diplome je opredeljeno izhodišče diplomskega dela in obravnavana tema, to so okoljske dajatve za onesnaževanje okolja, zakonodaja na področju varstva okolja, ter kako varstvo okolja poteka v Evropski uniji. Opredeljeni so še namen in cilji diplomske naloge, katera omejitev nastopa pri pisanju ter metode dela, ki sem jih uporabila pri pisanju naloge. Drugo poglavje obsega zakonodajo na področju varstva okolja in njihov opis ter vrste okoljskih dajatev in koliko za njih plačujemo v Sloveniji. Tretje poglavje je namenjeno okoljskim dajatvam na Madžarskem in koliko tam znašajo v primerjavi s Slovenijo. V četrtem poglavju so prikazani kazalci onesnaženosti v Sloveniji in na Madžarskem in stopnje onesnaženosti ter količina emisij CO₂.

2 OKOLJSKE DAJATVE V SLOVENIJI

2.1 ZAKON O VARSTVU OKOLJA

Zakon o varstvu okolja (ZVO, Ur. list št. 41/04, 17/06, 20/06) določa temeljna načela varstva okolja, ukrepe varstva okolja, spremljanje stanja okolja in informacije o okolju, ekonomske in finančne instrumente varstva okolja, javne službe varstva okolja in druga področja varstva okolja. Namen varstva okolja je spodbujanje in usmerjanje takšnega družbenega razvoja, ki omogoča dolgoročne pogoje za človekovo zdravje, počutje in kakovost človekovega življenja ter ohranjanje biotske raznovrstnosti (ZVO, 1. in 2. člen).

Cilji varstva okolja so zlasti (ZVO, 2. člen):

- preprečitev in zmanjšanje obremenjevanja okolja,
- ohranjanje in izboljševanje kakovosti okolja,
- trajnostna raba naravnih virov,
- zmanjšanje rabe energije in večja uporaba obnovljivih virov energije,
- odpravljanje posledic obremenjevanja okolja,
- povečevanje snovne učinkovitosti proizvodnje in potrošnje,
- opuščanje in nadomeščanje uporabe nevarnih snovi.

Za doseganje ciljev na področju varstva okolja pa se spodbuja proizvodnjo in potrošnjo, da prispeva k zmanjšanju obremenjevanja okolja, se spodbuja razvoj in uporabo tehnologij, ki zmanjšujejo ali odpravljajo obremenjevanje okolja, in da se plačuje za onesnaževanje in rabo naravnih virov.

Temeljna načela varstva okolja so (ZVO, 4. – 16. člen):

- a) načelo trajnostnega razvoja,
- b) načelo celovitosti,
- c) načelo sodelovanja,
- d) načelo preventive,
- e) načelo previdnosti,
- f) načelo odgovornosti povzročitelja,
- g) načelo plačila za obremenjevanje,
- h) načelo subsidiarnega ukrepanja,
- i) načelo spodbujanja,
- j) načelo javnosti,
- k) načelo varstva pravic,
- l) načelo dopustnosti posegov v okolje,
- m) načelo ekološke funkcije lastnine.

Zakon o varstvu okolja v 111. členu opredeljuje tudi, da država spodbuja doseganje ciljev varstva okolja z ekonomskimi in finančnimi instrumenti, in sicer:

- *Z okoljskimi dajatvami*
Povzročitelj onesnaževanja je dolžan plačati okoljske dajatve. Zavezanec za plačilo okoljske dajatve je torej tisti, ki povzroča onesnaževanje okolja z emisijami, odpadki ter surovinami, polizdelki in izdelki. Osnova za določitev višine okoljske dajatve za onesnaževanje je vrsta, količina ali lastnosti emisije iz posameznega vira, potem vrsta, količina ali lastnosti odpadkov ali vsebnost okolju škodljivih snovi v surovini, polizdelku ali izdelku.
- *Z zavarovanji, bančnimi garancijami in drugimi oblikami finančnega jamstva*
Vlada lahko povzročiteljem določi obveznost, da zagotovijo finančno jamstvo za primer poplačila stroškov obremenjevanja okolja pri opravljanju njihove dejavnosti ali po prenehanju opravljanja dejavnosti. Finančno jamstvo se zagotovi zlasti kot sklenitev zavarovanja ali pridobitev finančne garancije.
- *S krediti z ugodnejšo obrestno mero za naložbe, ki prispevajo k varstvu okolja*
Ugodnejše kredite država podeljuje preko Ekološkega sklada Republike Slovenije.
- *S kavcijami in drugimi oblikami varščin*
Kavcije in varščine se lahko predpišejo za proizvajalce, ki organizirano zagotavljajo vračilo izrabljenih ali neuporabnih naprav, tehnologij, embalaže ali pa na drug način zmanjšujejo negativne učinke svojega delovanja. Lahko pa se predpišejo tudi za potrošnike, ki izrabljene ali neuporabne naprave, tehnologije ali embalaže vrnejo proizvajalcem.
- *S trgovanjem s pravicami do emisije*
Zaradi zmanjševanja onesnaževanja okolja z najmanjšimi možnimi stroški in na ekonomsko učinkovit način država omogoča trgovanje s pravicami do emisije v vodo, zrak ali tla. Pravica pa obsega določeno količino snovi, ki jo posamezni povzročitelj onesnaževanja okolja lahko izpusti v okolje. Pravica se dodeli na način in pod pogoji, določenimi s tem zakonom ali drugimi izvršilnimi predpisi.
- *S skupnimi naložbami v projekte zmanjševanja obremenjevanja okolja*
Skupna naložba je naložba fizične ali pravne osebe domačega prava ali osebe s prebivališčem ali sedežem zunaj Slovenije. Skupna naložba je sestavljena iz naložbe kapitala v razvoj in uporabo tehnologij, ki odpravljajo ali zmanjšujejo onesnaževanja okolja.

- *S sredstvi proračuna*
Sredstva proračuna države se lahko uporabljajo za neposredne naložbe v skupno naložbo, za oprostitev ali zmanjšanje plačila okoljskih dajatev za skupno naložbo in za odkup enot zmanjšanja emisij skladno z ratificirano in objavljeno mednarodno pogodbo.

2.2 OKOLJSKE DAJATVE

Zakon o varstvu okolja (ZVO, Ur. list RS, št. 41/04, 17/06, 20/06) v 10. členu zakona določa načelo plačila za obremenjevanja:

1. Povzročitelj obremenitve krije vse stroške predpisanih ukrepov za preprečevanje in zmanjševanje onesnaževanja ter tveganja za okolje, rabo okolja ter odpravo posledic obremenjevanja okolja.
2. Z namenom zmanjševanja obremenjevanja okolja se lahko predpiše okoljsko dajatev zaradi onesnaževanja ali zaradi vsebnosti okolju škodljivih snovi v surovini, polizdelku ali izdelku.
3. Povzročitelju obremenitve se lahko predpiše obveznost jamčenja s finančnimi sredstvi za primer poplčila stroškov obremenjevanja okolja pri opravljanju dejavnosti in po njenem prenehanju.
4. Povzročitelj obremenitve se mora zavarovati proti odgovornosti za škodo, ki jo lahko povzroči okolju s svojo dejavnostjo, skladno z zakonom.

Okoljske takse in druge dajatve so ekonomski instrumenti varstva okolja. Višino taks določa Vlada Republike Slovenije. Okoljske dajatve so prihodek proračuna države. Povzročitelj onesnaževanja je dolžan plačati okoljske dajatve, s katerimi se obdavčuje onesnaževanje okolja. Osnova za določitev okoljske dajatve je:

- vrsta, količina ali lastnosti emisije iz posameznega vira,
- vrsta, količina ali lastnosti odpadkov,
- vsebnost okolju škodljivih snovi v surovini, polizdelku ali izdelku.

Višina okoljske dajatve se določi tako, da je enaka mejnim stroškom onesnaževanja. Okoljske dajatve lahko predpiše tudi občina, kadar gre za onesnaževanje okolja lokalnega pomena. V tem primeru so dajatve prihodek proračuna občine. Občina podrobneje določi vrsto onesnaževanja, zavezanca za plačilo okoljske dajatve, višino dajatve, način obračunavanja in pri tem upošteva osnove za določitev plačila okoljske dajatve in enakost z mejnimi stroški onesnaževanja (ZVO, 112. člen).

Osnova za dajatve je količina (liter, kilogram), stopnje pa so določene v zneskih. Pri novih dajatvah je dodano tudi pavšalno letno nadomestilo in znaša 4 %. Pri plačevanju posamezne takse se priznavajo različne olajšave, nekatere porabe pa so oproščene plačila okoljskih dajatev (Klun, 2007, str. 86).

Zavezanec ima pravico do oprostitve, zmanjšanja ali vračila že plačane okoljske dajatve. Pravico do oprostitve plačila ali zmanjšanja plačila ima (ZVO, 113. člen):

- če je povzročitelj obremenjevanja okolja in je z državo sklenil pogodbo o dodatnem zmanjševanju obremenjevanja okolja ali
- če je oseba, ki je vključena v izpolnjevanje mednarodno sprejetih pogodbenih obveznosti države, ki se nanašajo na zmanjševanje obremenjevanja okolja.

Država z najmanjšimi možnimi stroški omogoča tudi trgovanje s pravicami do emisije v vodo, zrak ali tla zaradi zmanjševanja onesnaževanja okolja. Pravica obsega določeno količino snovi, ki jo posamezni povzročitelj obremenjevanja okolja lahko izpusti v okolje.

Upravljavca, ki bo izvajal dejavnost in s tem povzročal emisije toplogrednih plinov, mora pred začetkom obratovanja pridobiti dovoljenje od ministrstva za izpuščanje toplogrednih plinov. Upravljavca ima pravico do emisije toplogrednih plinov v obsegu emisijskih kuponov (ZVO, 118. člen). Emisijski kupon je izražena pravica v tonah ekvivalenta ogljikovega dioksida. Ministrstvo podeli sorazmeren delež emisijskih kuponov posameznemu upravljavcu naprave, ki mu pripadajo. Z njimi se lahko tudi prosto trguje. Upravljavca mora zagotavljati izvajanje monitoringa emisij toplogrednih plinov, ki jih njegova naprava v posameznem letu spusti v zrak, in o njih pripraviti poročilo (ZVO, 125. člen).

2.2.1 Taksa za obremenjevanje zraka z emisijo ogljikovega dioksida

Naloge na področju varovanja kakovosti zraka izvaja Agencija Republike Slovenije za okolje (ARSO), in sicer s spremljanjem stanja kakovosti zunanjega zraka, z zbiranjem podatkov o emisijah v zrak ter z izvajanjem upravnih postopkov za zaščito kakovosti zunanjega zraka. Zrak večinoma sestavljata dušik (78 %) in kisik (21 %), v manjši meri pa so prisotni tudi argon, ogljikov dioksid in vodna para. Poleg stalnih sestavin se v zraku občasno pojavijo v manjših količinah še druge snovi, ki lahko škodljivo učinkujejo na okolje in življenje. Pojavijo se kot posledica človekove dejavnosti in naravnih virov. Taksa za obremenjevanje zraka se plačuje zaradi emisije CO₂ v zrak kot posledica rabe goriv in sežiganja gorljivih organskih snovi in je v celoti prihodek proračuna države (ARSO, 2009).

Takso za obremenjevanja zraka ureja Uredba o taksi za obremenjevanje zraka z emisijo ogljikovega dioksida (Ur. list RS, št. 68/96, 2/97, 5/97, 24/98, 65/98, 51/99, 42/00, 124/00, 85/01, 91/02, 8/03, 67/03, 46/04, 43/05, 58/05, 87/05, 20/06, 78/08).

Taksa pa se ne plačuje za (11. člen Uredbe):

- uporabo biomase za ogrevanje,
- uporabo trdnih, tekočih in plinastih goriv, če se pridobivajo iz biomase,
- uporabo bioplina, če se pridobiva v čistilnih napravah odpadnih voda ali na odlagališčih odpadkov,
- uporabo predelanih živalskih beljakovin in maščob.

Od mineralnih olj in plina za pogonski namen se taksa ne obračunava in plačuje.

Podlaga za izračun osnove za obračunavanje takse je enota obremenitve zraka z emisijo CO₂ in je enaka emisiji 1 kg CO₂. Osnova je seštevek enot obremenitve kupljene količine goriv ali enot obremenitve zgorelih gorljivih organskih snovi. Ceno za enoto obremenitve določi Vlada Republike Slovenije. Pri uvozu obračunava takso carinski organ kot uvozno dajatev. Če je gorivo uvoženo na ozemlje Republike Slovenije iz tretje države, določeno v skladu s predpisi, ki urejajo davek na dodano vrednost, in je namenjeno v drugo državo članico Evropske unije, je tak uvoz oproščen plačila takse. Seštevek enot obremenitve glede na vrsto goriv zavezanec ugotavlja na podlagi prodane oziroma uvožene količine goriv (2. člen Uredbe).

Zavezanec za plačilo takse za uporabo gorljivih organskih snovi in njihov sežig ugotavlja takso kot seštevek enot obremenitve na podlagi podatkov o letni količini uporabljenih gorljivih organskih snovi ter podatkov o številu enot obremenitve zaradi emisije CO₂. Napoved za plačilo takse mora zavezanec vložiti pri ministrstvu do konca marca tekočega leta za preteklo leto (6. člen Uredbe).

Pravico do vračila takse:

- ima porabnik goriva za že plačano takso, če ima od ministrstva dovoljenje za uporabo goriva brez takse, in
- zavezanec ter trošarinski zavezanec za izvoženo gorivo ali v druge države članice Evropske unije izneseno gorivo na podlagi carinskih dokumentov.

Ministrstvo izda tudi dovoljenje gospodarski družbi ali samostojnemu podjetniku, na podlagi katerega uveljavljajo zahtevek za vračilo takse. Dovoljenje se izda, kadar gre za pokrivanje upravičenih stroškov zaradi:

- uvedbe soproizvodnje toplote in elektrike pri rekonstrukciji obstoječe toplotne z najmanj 5 % prihrankom primarne energije,
- uvedbe kombiniranega cikla pri rekonstrukciji obstoječe plinske turbine,
- izvedbe ukrepov učinkovite rabe energije v obstoječem industrijskem obratu, kjer je letno zmanjšanje emisij CO₂ za 5 %,
- rekonstrukcije obstoječih naprav za oskrbo naselij s toploto, če zmanjšanje emisij presega 7 %,
- zamenjave uporabe fosilnih goriv z obnovljivimi viri energije, kot so biomasa, sončna energija, geotermalna energija,
- izvedbe ukrepov zmanjšanja toplotnih izgub objekta, če je učinek ukrepov zmanjšanje emisij CO₂ za 15 % (19. člen Uredbe).

Organ, ki ureja zahtevek za vračilo takse, je Ministrstvo za finance. Ministrstvo izda dovoljenje za pokrivanje upravičenih stroškov pri investiciji na podlagi javnega razpisa. V javnem razpisu se določita višina in oblika finančnih jamstev, ki ju mora gospodarska družba ali samostojni podjetnik predložiti kot jamstvo za izvedbo investicije ali ukrepov za zmanjševanje emisij CO₂. V dovoljenju se določi največja letna količina emisije CO₂, za katero velja pravica do vračila takse, koledarsko leto, za katerega velja dovoljenje, in obveznosti, ki jih mora imetnik dovoljenja izpolniti.

Cena za enoto obremenitve okolja z emisijo ogljikovega dioksida za leto 2010 znaša 0,0125 EUR in je enaka ceni iz prejšnjega leta.

2.2.2 Taksa za obremenjevanje voda

Voda je naravna dobrina in je pogoj za življenje na Zemlji. V Sloveniji vodne površine pokrivajo okoli 272 km². Vode pa niso povsod enakomerno porazdeljene niti pri nas niti drugod v svetu (ARSO, 2009).

Taksa za obremenjevanje voda se plačuje za odvajanje ali odtekanje tehnoloških, padavinskih in komunalnih odpadnih voda. Okoljska dajatev je prihodek proračuna Republike Slovenije. Takso ureja Uredba o okoljski dajatvi za onesnaževanje okolja zaradi odvajanja odpadnih voda (Ur. list RS, št. 41/95, 44/95, 8/96, 124/00, 49/01, 105/03, 8/04, 23/04, 123/04, 142/04) je bila sprejeta leta 1995.

Odpadna voda je voda, ki se po uporabi neposredno ali po kanalizaciji odvaja v vode in je lahko tehnološka, padavinska ali komunalna odpadna voda. Tehnološka odpadna voda pa je voda, ki je v uporabi v industrijski, obrtni, gospodarski ali kmetijski dejavnosti.

Predpisi omogočajo, da se okoljska dajatev namesto plačila v proračun Republike Slovenije nameni za investicije, s katerimi se zmanjšuje obremenjevanje voda. Osnova za takso je seštevek enot obremenitve v koledarskem letu. Taksa se plačuje v znesku, ki znaša 100 % osnove (SDZV Društvo, 2009).

Taksa se ne plačuje za (3. člen Uredbe):

- odpadno vodo, ki nastaja v kmetijstvu in se tudi uporablja v kmetijstvu,
- odpadno vodo, ki nastaja v vodnem prostoru pri odkopu naplavljenega rečnega gramoza in se uporablja samo za pranje gramoza,
- odpadno vodo, ki nastaja pri opravljanju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami,
- padavinsko vodo, ki odteka v vode s površin z železniškimi tiri,
- padavinsko vodo, ki se odvaja iz objektov infrastrukture, namenjene letalskemu in pomorskemu prometu,
- padavinsko vodo, ki odteka v vode s površin prekritih odlagališč odpadkov.

Zmanjšanje plačila takse se zavezancu, ki opravlja industrijsko dejavnost, prizna, če zajema vodo za svojo uporabo neposredno in je že onesnažena. Pri obračunu osnove okoljske dajatve se odšteje število enot obremenitve zajete vode. Če zavezanec odvaja odpadne vode v kanalizacijo, ki ima čistilno napravo, se mu pri obračunu osnove odšteje število enot obremenitve škodljivih snovi, kolikor jih je bilo odstranjenih. Zavezanec za padavinsko vodo je oproščen plačila takse, če ima omrežje kanalizacije javno čistilno napravo (9. člen Uredbe).

Cena za enoto obremenitve voda je za leto 2009 znašala 26,4125 EUR.

2.2.3 Taksa zaradi odlaganja odpadkov

Ravnanje z odpadki je eno izmed pomembnejših področij varstva okolja. Osnovni predpis s področja odpadkov je Uredba o ravnanju z odpadki (Ur. list RS, št. 84/98, 45/00, 20/01, 13/03, 24/08), poleg tega predpisa pa še Uredba o okoljski dajatvi za onesnaževanje okolja zaradi odlaganja odpadkov (Ur. list RS, št. 70/01, 9/04, 129/04, 68/05, 28/06, 132/06, 71/07, 85/08).

Taksa se plačuje za obremenjevanje okolja od odpadkov, odloženih na odlagališču za inertne, nenevarne ali nevarne odpadke. Odlagališča odpadkov delimo na komunalna in nekomunalna odlagališča. Med inertne odpadke štejemo tiste, ki jih je možno brez posebne obdelave uporabiti na primer za izdelavo cest in se jih le v manjših količinah odloži na komunalna odlagališča. Ti odpadki so na primer odpadni gradbeni material, žindre, tudi kmetijski odpadki. Nevarni odpadki pa vsebujejo halogene elemente. To so hladilna sredstva, topila za barve, lake, kemikalije, ki se uporabljajo v kemičnih čistilnicah. Odpadki se delno reciklirajo, v veliki meri pa se sežgejo (2. in 3. člen Uredbe).

Komunalnih odlagališč je 60, industrijskih pa 23. Odlagališč za inertne odpadke je 7, za nenevarne odpadke jih je 74, 2 odlagališči pa sta za nevarne odpadke (Bipro, 2009).

Osnova za takso se določi na podlagi enot obremenitve tal in enot obremenitve zraka. Osnova za takso se izračuna s seštevkom zmnožka med ceno za enoto obremenitve tal in številom enot obremenitve tal ter med ceno za enoto obremenitve zraka in številom enot obremenitve zraka. Zavezanec za plačilo takse je upravljavec odlagališča. Zavezanec lahko uveljavlja oprostitev ali zmanjšanje plačila takse na podlagi Zakona o varstvu okolja in na podlagi Uredbe o taksi za obremenjevanje okolja zaradi odlaganja odpadkov (3. in 14. člen Uredbe).

osnova za takso = $C_{tal} \times E_{Otal} + C_{zrak} \times E_{Ozrak}$

Oprostitev ali znižanje plačila takse lahko zavezanec uveljavlja z vlogo na Agencijo RS za okolje zaradi izvajanja sanacijskih in drugih del v istem letu za zmanjšanje obremenjevanja tal oziroma zraka zaradi odlaganja odpadkov na odlagališču.

Plačilo takse se zavezancu zmanjša do zneska sredstev, ki jih vложи v izvedbo sanacijskih del tako, da višina državne pomoči ne presega (22. člen Uredbe):

- 30 % investicijskih stroškov za izvedbo sanacije in prilagoditev obstoječega odlagališča predpisanim zahtevam,
- 30 % investicijskih stroškov za gradnjo objektov ali nakup naprav za obdelavo odpadkov,
- 30 % investicijskih stroškov za širitev odlagališča,
- 15 % investicijskih stroškov za gradnjo novega odlagališča, če je povzročitelj odpadkov majhno ali srednje podjetje.

Cena za enoto obremenitve tal za leto 2010 znaša 0,0022 EUR in je enaka ceni iz prejšnjega leta (Sklep o določitvi cene za enoto obremenitve tal za leto 2010).

Število enot obremenitve tal se izračuna na podlagi mase odloženih odpadkov, ki so izražene v kilogramih, in števila enot obremenitve tal za en kg odloženih odpadkov, in sicer (7. člen Uredbe):

- 1 enota obremenitve tal za odlagališče za inertne odpadke,
- 2 enoti obremenitve tal za odlagališče za nenevarne odpadke in
- 10 enot obremenitve tal za odlagališče za nevarne odpadke.

Namen takse za obremenjevanje okolja zaradi odlaganja odpadkov je zagotoviti finančni vir, ki je potreben za implementacijo sklopa zakonodaje na področju ravnanja z odpadki. Z uveljavljanjem zakonodaje naj bi dosegli (ARSO, 2009):

- zmanjševanje količin odpadkov na izvoru,
- odlaganje čim manjših količin in čim bolj inertnih odpadkov,
- zmanjševanje količin deleža biološko razgradljivih odpadkov,
- pospeševanje ločenega zbiranja posameznih frakcij komunalnih odpadkov,
- postopno večanje obsega obdelave in izrabe odpadkov.

2.2.4 Taksa zaradi uporabe mazalnih olj in tekočin

Količina mazalnih olj in tekočin, danih na trg, za katere je potrebno plačati okoljsko dajatev, je razlika med količinami mazalnih olj in tekočin, ki so bile proizvedene v Sloveniji, pridobljene iz drugih držav članic Evropske Unije (v nadaljnjem besedilu: EU) ali uvožene iz tretjih držav, in med količino mazalnih olj in tekočin, ki so bile oproščene plačila okoljske dajatve.

Uredba o taksi za obremenjevanje okolja zaradi uporabe mazalnih olj in tekočin (Ur. list št. 2/02, 20/02, 46/04, 97/04) določa način določanja in obračunavanja takse za obremenjevanje okolja, ki je posledica uporabe mazalnih olj, tekočin in sorodnih proizvodov (1. člen Uredbe). Mazalna olja so olja mineralnega in sintetičnega izvora in so glede na odmero takse razvrščena v dva razreda s tarifno oznako v skladu z Uredbo o kombinirani nomenklaturi s carinskimi stopnjami.

Kombinirana nomenklatura je podrobna klasifikacije blaga oziroma proizvodov, ima več kot 10.000 različnih postavk in 8-mestne številčne oznake. Temelji na

mednarodnem harmoniziranem sistemu nazivov in šifriranja blaga. Skrbnik kombinirane nomenklature je Evropska komisija, v Sloveniji pa Ministrstvo za gospodarstvo. Ažurira se enkrat letno (Statistični urad Republike Slovenije, 2009).

Takse se ne plačuje za uporabo mazalnih olj, če so namenjena kot surovina za proizvodnjo drugih mazalnih olj ali so namenjena za mehčanje materialov in po uporabi ostanejo v teh materialih. Za mazalna olja se ne štejejo tista olja, ki so rastlinskega ali živalskega izvora ali mešanice mazalnih olj z olji rastlinskega ali živalskega izvora, če je biološka razgradljivost njihovih osnovnih sestavin in dodatkov najmanj 60 %. Taksa se prav tako ne plačuje za mazalna olja, ki se ne porabijo na območju Slovenije zaradi izvoza v druge države članice EU. Taksa se prav tako ne plačuje za mazalna olja, ki se proizvedejo, pridobijo v drugi državi članici EU ali uvozijo za namen vgradnje v končne izdelke, ki se iznesejo iz Slovenije. Osnova za obračunavanje takse je masa mazalnega olja, izražena v kilogramih. Za preračun prostorninskih enot v masne se za vsa mazalna olja uporablja faktor 0,9 (3., 4. in 6. člen Uredbe).

Do vračila plačane takse je upravičen proizvajalec, pridobitelj mazalnih olj, uvoznik ali druga pravna oseba, ki mazalna olja ali avtomobile in druge naprave, ki vsebujejo mazalna olja, iznese v drugo državo članico EU ali jih izvozi. K zahtevku za vračilo takse mora predložiti dokumente, ki dokazujejo, da je bila taksa plačana in da je bilo olje izneseno ali izvoženo iz Slovenije (12. člen Uredbe).

Znesek okoljske dajatve za onesnaževanje okolja zaradi uporabe mazalnih olj in tekočin za leto 2010 znaša 0,1586 EUR za kilogram mazalnega olja in je enaka znesku iz prejšnjega leta (Sklep o določitvi zneska okoljske dajatve za onesnaževanje okolja zaradi uporabe mazalnih olj in tekočin za leto 2010).

2.2.5 Okoljska dajatev za onesnaževanje okolja zaradi nastajanja izrabljenih motornih vozil

Sistem ravnanja z izrabljenimi motornimi vozili (IMV) zagotavlja razgradnjo, predelavo, recikliranje in ponovno uporabo vseh izrabljenih vozil v skladu s predpisanimi okoljskimi standardi. Tako ravnanje odpravlja onesnaževanje, ki ga povzročajo izrabljena motorna vozila, katera so odvržena v okolju ali pa so na neustreznih avtoodpadih (Izrabljena vozila, Ministrstvo za okolje in prostor, 2009).

Področje izrabljenih motornih vozil ureja Uredba o okoljski dajatvi za onesnaževanje okolja zaradi nastajanja izrabljenih motornih vozil (13/03, 46/04, 6/05). Uredba je začela veljati 1. 10. 2005. Uredba o taksi je bila uveljavljena, da bi se zagotavljala sredstva za okolju prijaznejše uničevanje izrabljenih motornih vozil.

Okoljska dajatev se plačuje zaradi obremenjevanja okolja z izrabljenimi motornimi vozili, ki nastanejo po uporabi motornih vozil. Obveznost za obračun dajatve nastane, ko je motorno vozilo prvič dano v promet na ozemlju Republike Slovenije, če gre za proizvodnjo, ob pridobitvi vozila iz druge države članice EU oziroma ob uvozu vozil iz tretjih držav.

Pri uvozu motornih vozil obračunava okoljsko dajatev pristojni carinski organ, obračunava in plačuje pa se kot uvozna dajatev po carinskih predpisih. Fizični osebi odmeri okoljsko dajatev davčni organ na podlagi prijave o pridobitvi motornega vozila. Okoljska dajatev pa se ne plačuje za iznos vozil v druge države članice EU ali za izvoz iz EU, ne glede na to, ali so proizvedeni v Sloveniji, uvoženi iz tretjih držav ali pridobljeni v drugih državah članic EU (8. člen Uredbe).

Motorna vozila, za katere se plačuje okoljska dajatev so razvrščena v tri kategorije, in sicer v M1, N1 in L5. M1 so vozila za prevoz potnikov z največ osmimi sedeži poleg sedeža voznika. N1 so vozila za prevoz blaga z največjo maso do vključno 3,5 tone. L5 so vozila s tremi kolesi, ki so simetrično razporejena, katerih največja masa ne presega 1000 kilogramov in pri katerih prostornina motorja presega 50 cm³ ali določena hitrost presega 50 km/h (2. člen Uredbe).

Osnova za izračun okoljske dajatve je masa motornega vozila, ki se ji odšteje masa voznika, to je 75 kilogramov. Znesek dajatve zaradi nastajanja izrabljenih motornih vozil v letu 2010 znaša 0,0063 EUR za 1 kilogram vozila, znesek pa je enak prejšnjemu letu (Sklep o določitvi zneska okoljske dajatve za onesnaževanje okolja zaradi nastajanja izrabljenih motornih vozil za leto 2010).

Vračilo takse se prizna proizvajalcu, ki je uvožena motorna vozila oplemenitil in osebi, ki motorna vozila iznese v drugo državo članico EU ali jih izvozi (11. člen Uredbe).

2.2.6 Okoljska dajatev za onesnaževanje okolja zaradi nastajanja odpadne embalaže

Uredba o okoljski dajatvi za onesnaževanje okolja zaradi nastajanja odpadne embalaže (Ur. list, št. 32/06, 65/06, 78/08) je začela veljati 1. 4. 2006. Uredba določa obveznost plačevanja okoljske dajatve za onesnaževanje okolja, ki je posledica nastajanja odpadne embalaže.

Embalaža so sestavni deli nagrobnih sveč, ki so izdelani iz kovin in plastike ali stekla. Nagrobna sveča pa se šteje za embalirano blago. Embalaža, ki ni namenjena embaliranju blaga, so predmeti, ki so namenjeni za polnjenje na prodajnem mestu. V uredbi je opredeljen tudi pojem vračljive embalaže. To je embalaža za katero je zagotovljeno kroženje embalaže za plačilo kavcije ali brezplačno, tako je omogočena njena ponovna uporaba. Embalaža in odpadna embalaža je izdelek iz katerega koli materiala, ki je namenjen, da blago obdaja ali drži skupaj zaradi hranjenja, varovanja izdelka (3. člen Uredbe).

Embalaža so tudi (3. člen Uredbe o ravnanju z embalažo in odpadno embalažo):

- izdelki, za katere se da ugotoviti, da bo iz njih izdelana embalaža,
- nevračljivi predmeti, ki so uporabljeni kot embalaža in pomožna sredstva za embaliranje (ovijanje, pakiranje, nepredušno zapiranje blaga),
- predmeti, ki ustrezajo merilom iz Priloge 1 uredbe o ravnanju z embalažo in odpadno embalažo.

Embalažo delimo glede na funkcijo embalaže (Carinska uprava Republike Slovenije, 2009):

- primarna ali prodajna embalaža (kozarci, vrečke, konzerve, steklenice, plastenke, škatle, tube ali druga podobna embalaža, ki je namenjena končnemu uporabniku na prodajnem mestu).
- sekundarna ali skupinska embalaža (folije, škatle, ovoji ali druga embalaža, ki obdajajo ali držijo skupaj več osnovnih prodajnih enot istovrstnega ali raznovrstnega blaga),
- terciarna ali transportna embalaža (sodi, zaboji, ročke, vreče, palete, škatle ali druga embalaža s sestavnimi deli, ki obdajajo ali držijo skupaj več osnovnih prodajnih enot blaga v prodajni ali skupinski embalaži, blago varujejo pred poškodbami, ga varuje med prevozom).

Zabojniki, ki se za prevoz blaga uporabljajo v cestnem, železniškem, ladijskem ali zračnem prometu, se ne štejejo za transportno embalažo.

Obveznost za obračun okoljske dajatve nastane, ko je blago embalirano v RS in prvič dano v promet ali ko je prvič uporabljeno in je embaler tudi končni uporabnik. Prav tako nastane, ko je embalirano blago, pridobljeno v drugi državi članici EU ali uvoženo iz tretjih držav, ter nastane, ko je embalaža, ki ni namenjena embaliranju blaga, pridobljena v drugi državi članici EU ali uvožena iz tretjih držav ali proizvedena v RS.

Znesek nadomestila za okoljsko dajatev zaradi nastajanja odpadne embalaže za leto 2010 znaša 33,38 EUR letno (leto 2009: 33,36 EUR letno). Znesek za enoto obremenitve (to je kilogram) za posamezno vrsto embalaže zaradi onesnaževanja okolja zaradi nastajanja odpadne embalaže v letu 2010 znaša 0,0017 EUR. Enote obremenitve za posamezno vrsto embalaže so papir, plastika, plastika iz drugih snovi, les, kovine, steklo, keramika. Embalaža, ki ni namenjena embaliranju blaga, se tudi šteje kot enoto obremenitve (Carinska uprava Republike Slovenije, 2009).

2.2.7 Okoljska dajatev za onesnaževanje okolja zaradi nastajanja odpadne električne in elektronske opreme

Okoljsko dajatev ureja Uredba o okoljski dajatvi za onesnaževanje okolja zaradi nastajanja odpadne električne in elektronske opreme (Ur. list RS, št. 32/06, 65/06, 78/08). Uredba je začela veljati 1. 4. 2006. Uredba določa obveznost plačevanja okoljske dajatve, ki je posledica nastajanja odpadne električne in elektronske opreme (v nadaljevanju besedila: EE-oprema). Določa še osnove za obračun dajatve, njeno višino, zavezance za plačilo, način obračunavanja, odmere in plačevanja. EE-oprema so ventilatorji, nape, klimatske naprave, hladilniki, zamrzovalne skrinje, hladilne vitrine, pomivalni stroji, pralni stroji, bojlerji, radiatorji, mikrovalovne pečice, sesalniki, šivalni stroji.

Obveznost za obračun okoljske dajatve nastane, ko je (5. člen Uredbe):

- EE-oprema proizvedena v RS, prvič dana v promet ali prvič uporabljena, če je proizvajalec te opreme tudi njen končni uporabnik,
- EE-oprema pridobljena v drugi državi članici EU ali uvožena iz tretjih držav, prvič dana v promet ali prvič uporabljena, če je pridobitelj te opreme tudi njen končni uporabnik.

Okoljska dajatev pa se ne plača za EE-opremo, ki se iznese z ozemlja RS ali izvozi z območja EU, ne glede na to, kje je bila proizvedena. Zavezanci za plačilo dajatve so proizvajalci ali pridobitelji EE-opreme, ki jo dajejo v promet ali pa so sami končni uporabniki. Okoljske dajatve pa ni potrebno plačati, ko letna količina EE-opreme, ki jo sami uporabijo za opravljanje dejavnosti, ne presega 1.500 kilogramov. Do vračila okoljske dajatve je upravičena oseba, ki EE-opremo, za katero je že bila plačana dajatev, iznese v drugo državo članico EU ali jo izvozi z območja EU (5. in 11. člen).

Tabela 1: Število enot obremenitve (EO) za razrede električne in elektronske opreme

Opis	Število EO/kg
Velike gospodinjske naprave	0,576
Naprave za hlajenje in zamrzovanje	0,576
Male gospodinjske naprave	1,943
Oprema za IT in telekomunikacije	1,400
Oprema za zabavno elektroniko	0,977
Oprema za razsvetljavo (druga svetila, cevne sijalke)	3,437
Oprema za razsvetljavo (halogenske žarnice, ultravijolične, infrardeče žarnice)	16,378
Električno in elektronsko orodje (razen velikega nepremičnega industrijskega stroja)	1,305
Igrače, oprema za prosti čas in šport	1,917
Medicinske naprave	2,302
Instrumenti za spremljanje in nadzor	5,619
Avtomati	0,524
Prenosne baterije in akumulatorji	1,000

Vir: Število enot obremenitve za posamezni razred EE-opreme 2010, Carinska uprava RS, 2010

Znesek nadomestila za okoljsko dajatev zaradi nastajanja EE-opreme za leto 2010 znaša 33,38 EUR letno, znesek za enoto obremenitve za onesnaževanje okolja pa 0,0083 EUR (Carinska uprava RS, 2009).

2.2.8 Dajatev zaradi nastajanja odpadnih baterij in akumulatorjev

Okoljsko dajatev ureja Uredba o ravnanju z baterijami in akumulatorji ter odpadnimi baterijami in akumulatorji (Ur. list RS, št. 78/08, 3/10).

Uredba določa (1. člen Uredbe):

- pravila za dajanje baterij in akumulatorjev na trg, zlasti baterij in akumulatorjev, ki vsebujejo nevarne snovi,
- posebna pravila za zbiranje, obdelavo, recikliranje in odstranjevanje odpadnih baterij in akumulatorjev,
- izhodišča za pripravo operativnih programov varstva okolja v zvezi s spodbujanjem zbiranja in recikliranja odpadnih baterij in akumulatorjev.

Končni uporabnik ne sme odvreči odpadnih prenosnih baterij in akumulatorjev kot mešani komunalni odpadki. Končni uporabnik prepušča baterije in akumulatorje distributerju prenosnih baterij in akumulatorjev, prepušča jih izvajalcu javne službe ali oddaja zbiralcu odpadnih prenosnih baterij in akumulatorjev. Ti odpadki se hranijo ločeno od ostalih odpadkov (8. člen Uredbe).

2.2.9 Okoljska dajatev zaradi onesnaževanja okolja zaradi nastajanja izrabljenih gum

Področje izrabljenih gum ureja Uredba o okoljski dajatvi zaradi onesnaževanja okolja zaradi nastajanja izrabljenih gum (Ur. list RS, št. 32/06). Uredba je začela veljati 1. 4. 2006. Z uredbo je celoten nadzor nad plačevanjem prevzela Carinska uprava RS.

Dajatev se ne plačuje za gume, ki so (4. člen Uredbe):

- prvič dane v promet,
- nabavljene na območju RS in dane v promet kot obnovljene gume, če je obnova opravljena v RS,
- kot rabljene gume, uvožene iz tretjih držav ali pridobljene v drugih državah članicah EU, in obnovljene gume, izvožene iz RS,
- kot rabljene gume, uvožene iz tretjih držav ali iz drugih držav članic EU za namen predelave,
- iznesene v druge države članice EU ali izvožene iz EU, ne glede na to, kje so proizvedene.

Osnova za plačevanje okoljske dajatve sta letno nadomestilo zaradi vodenja evidenc zavezancev za plačilo, ki znaša 33,38 EUR letno. Enota obremenitve okolja zaradi nastajanja izrabljenih gum v letu 2010 znaša 0,0054 EUR. Enota obremenitve je enaka obremenitvi okolja, ki jo povzroči masa 1 kilograma gum, ki se uporabljajo za osebna motorna vozila (Carinska uprava RS, 2009).

Do vračila okoljske dajatve je upravičena oseba, ki gume, za katere je bila plačana okoljska dajatev, iznese v drugo državo članico EU ali jih izvozi. Do vračila je upravičena tudi oseba, ki obnovljene gume, za katere je bila plačana dajatev, iznese v druge države članice EU. Za vračilo okoljske dajatve zavezanec vloži zahtevek za vračilo okoljske dajatve (11. člen Uredbe).

2.2.10 Okoljska dajatev zaradi onesnaževanja okolja s hlapnimi organskimi spojinami

Okoljsko dajatev ureja Uredba o okoljski dajatvi za onesnaževanja okolja zaradi uporabe hlapnih organskih spojin (Ur. list RS, št. 122/07, 16/09). Okoljska dajatev se je začela obračunavati 1. 1. 2008 in se jo plačuje zaradi onesnaževanja okolja s hlapnimi organskimi spojinami, ki nastajajo pri uporabi organskih topil v nekaterih barvah, lakih, čistilih.

Tudi ta dajatev je prihodek proračuna države. Dajatev pa se ne plačuje za proizvode z organskimi topili, ki se izvozijo v območja EU ali iznesejo v druge države članice EU, ne glede na to, kje so bili proizvedeni. Zavezanec za plačilo okoljske dajatve je oseba s sedežem v Sloveniji, ki daje proizvode z organskimi topili prvič v promet in je proizvajalec proizvodov s topili. Ni pa oseba zavezana za plačilo okoljske dajatve, če je letna količina proizvodov, kot so barve in laki, ki jih da zavezanec v promet, manjša od 4.000 litrov in če je letna količina proizvodov za ličenje vozil, ki so dani v promet, manjša od 150 kilogramov (4. in 5. člen Uredbe).

Osnova za obračunavanje okoljske dajatve je letno nadomestilo zaradi vodenja evidenc proizvajalcev in pridobiteljev z organskimi topili in enota obremenitve zraka z emisijo hlapnih organskih spojin. Enota obremenitve je enaka emisiji 0,1 kilograma hlapnih organskih spojin. Pravico do vračila dajatve ima pravna oseba ali samostojni podjetnik, ki proizvode z organskimi topili, za katere je bila plačana dajatev, iznese v drugo državo članico EU ali jih izvozi (6. člen Uredbe).

Enota obremenitve je enaka emisiji 0,1 kilograma hlapnih organskih spojin, ki jih vsebuje izdelek z organskimi topili. Enota obremenitve za posamezne kategorije organskih spojin znaša 0,001 EUR. Do vračila okoljske dajatve so upravičene pravne osebe in samostojni podjetniki posamezniki, ki proizvode z organskimi topili iznesejo v drugo državo članico EU ali jih izvozijo (Carinska uprava RS, 2010).

2.3 DAVČNI PRIHODKI OKOLJSKIH DAJATEV V PRORAČUN SLOVENIJE

V tabelah 2 in 3 je prikazano koliko je vplačanih posamezni okoljskih dajatev v proračun v Sloveniji v letih 2007 in 2008 ter skupek vseh plačil okoljskih dajatev v letih 2007 in 2008.

Tabela 2: Vplačane okoljske dajatve v proračun RS v letih 2007 in 2008 (v 1000 €)

Davčni prihodki	2007 (v 1000 €)		2008 (v 1000 €)		Neto 2007	Neto 2008	Indeks 2008/2007
	vplačila	vračila	vplačila	vračila			
Okoljska dajatev za onesnaževanja zraka z izpustom CO ₂	29.772	2.431	31.786	1.788	27.341	29.998	109,7 %
Okoljska dajatev za onesnaževanje okolja zaradi uporabe mazalnih olj in tekočin	2.656	107	2.698	80	2.549	2.618	102,7 %
Okoljska dajatev za onesnaževanje okolja zaradi nastajanja izrabljenih motornih vozil	7.786	1.139	926	855	6.647	71	1,1 %
Okoljska dajatev za onesnaževanje okolja zaradi nastajanja izrabljenih gum	2.910	573	2.790	117	2.337	2.673	114,4 %
Okoljska dajatev za onesnaževanje okolja zaradi nastajanja odpadne električne in elektronske opreme	410	36	388	5	374	383	102,4 %
Okoljska dajatev za onesnaževanje okolja zaradi nastajanja odpadne embalaže	554	3	523	2	551	521	94,5 %

Vir: Letno poročilo o delu carinske službe za leto 2008, Carinska uprava RS, 2009

Tabela 3: Skupek vseh vplačil okoljskih dajatev v letih 2007 in 2008 (v 1000 €)

	2007 (v 1000 €)		2008 (v 1000 €)		Indeks vplačil 2008/2007
	vplačila	vračila	vplačila	vračila	
Davčni prihodki okoljskih dajatev	44.088	4.289	39.108	2.847	88,7 %

Vir: lastni

V letu 2007 je bilo več vplačanih davčnih prihodkov okoljskih dajatev kot leta 2008, in sicer za 4.980 manj kot v letu 2008, s tem pa tudi vidno manj vračil prihodkov okoljskih dajatev v primerjavi z letom 2007, to je za 1.442 manj kot leta 2008.

2.4 PRIMERJAVA OKOLJSKIH DAJATEV V SLOVENIJI IN NA MADŽARSKEM

V Sloveniji je uvedenih 10 okoljskih dajatev. Nazadnje je bila sprejeta okoljska dajatev zaradi onesnaževanja okolja s hlapnimi organskimi spojinami, in sicer se je začela obračunavati 1. 1. 2008. Na Madžarskem pa je uvedenih 17 davkov, kar pomeni 7 davkov na okolje več kot pri nas.

Davki, ki so v Sloveniji in prav tako na Madžarskem:

- na področju voda:
  - taksa za obremenjevanje voda;
- na področju odpadkov in nevarnih odpadkov:
  - dajatev zaradi nastajanja odpadne embalaže,
  - dajatev zaradi nastajanje odpadne električne in elektronske opreme,
  - dajatev zaradi nastajanja odpadnih baterij (v Sloveniji še akumulatorjev),
  - dajatev zaradi nastajanja izrabljenih gum,
  - dajatev zaradi nastajanja izrabljenih motornih vozil.

V Sloveniji se taksa za obremenjevanje voda odmeri na podlagi izračuna enot obremenitve, kar je osnova za plačilo takse. Število enot obremenitve voda se določi na podlagi letnega monitoringa odpadnih voda. Na Madžarskem se cena dajatve odmeri glede na kubični meter onesnaževane vode in cene se razlikujejo glede na vir vode, regijo in s katero snovjo je voda onesnažena. V Sloveniji se dajatev zaradi nastajanja odpadne embalaže odmeri na podlagi enote obremenitve okolja za posamezno vrsto embalaže, znesek pa je enak za vsako vrsto embalaže. Enota obremenitve predstavlja kilogram. Na Madžarskem se dajatev prav tako obračunava na kilogram odpadne embalaže, vendar pa se cena dajatve razlikuje pa posamezni vrsti embalaže.

Dajatev zaradi nastajanja odpadne električne in elektronske opreme se v Sloveniji odmeri glede enote obremenitve oziroma kilograma za vsako vrsto EE-opreme, znesek dajatve pa je enak za vsako vrsto. Na Madžarskem se dajatev prav tako obračunava na kilogram, cene dajatve pa se razlikujejo glede na posamezno vrsto EE-opreme. Za dajatev pri nas plačamo manj kot na Madžarskem, in sicer za približno 0,3209 EUR. Končni uporabnik odpadne baterije in akumulatorje prepušča distributerju prenosnih baterij in akumulatorjev, izvajalcu javne službe ali pa jih oddaja zbiralcu odpadnih prenosnih baterij in akumulatorjev. Na Madžarskem plačujejo dajatev le na odpadne baterije, ki pa se ločijo na napolnjene z elektroliti in tiste, ki niso napolnjene z elektroliti. Dajatev se obračunava na kilogram baterij. Dajatev zaradi nastajanja izrabljenih gum se pri nas odmeri glede na enoto obremenitve, ki jo povzroči masa 1 kilograma gum motornih vozil. Dajatev se ne plača za gume, prvič dane ali kot obnovljene dane v promet, za uvožene ali izvožene iz drugih držav. Na Madžarskem se dajatev obračuna na kilogram gum. V primeru recikliranja 50 % gum se plača le 50 % davka, za recikliranje 75 % gum pa se davka ne plača. Pri nas za dajatev plačamo manj, kar za 0,4308 EUR manj. Dajatev zaradi nastajanja izrabljenih motornih vozil se v Sloveniji obračunava na kilogram vozila. Vozila pa so razvrščena v kategorije, in sicer na tista za prevoz potnikov, za prevoz blaga in vozila s tremi kolesi. Pri plačilu davka na vozila na Madžarskem pa se upošteva starost vozila, dajatev pa se odmeri na kilovat motorja.

Za obremenjevanje zraka z emisijami CO₂ se v Sloveniji višino takse določi glede na enoto obremenitve. Na Madžarskem so emisije, ki se obračunavajo, dušikov oksid, nestrupen prah in žveplov dioksid, prav tako pa se obračunavajo na kilogram obremenitve zraka. Taksa zaradi uporabe mazalnih olj in tekočin se pri nas odmeri na kilogram uporabljenega mazalnega olja. Na Madžarskem se davek nanaša na maziva, prav tako pa se odmeri na kilogram maziv. Pri nas za takso plačujemo za 0,2261 EUR manj.

Okoljske dajatve, ki jih ima Madžarska, pri nas jih pa ni, so (OECD, 2009):

- davek na odvoz smeti,
- dajatev za odstranjevanje odpadkov,
- davek na plastenke in nakupovalne vreče,
- davek na tuja registrirana vozila,
- davek na porabo papirja za tiskanje,
- dajatev za nevarne odpadke,
- davek zaradi obremenjevanje zemlje,
- okoljski davek na gorivo,
- davek za porabo vode.

V Sloveniji obstaja še taksa zaradi odlaganja odpadkov, ki pa je na Madžarskem ni.

3 OKOLJSKE DAJATVE NA MADŽARSKEM

Največji problem na Madžarskem v zvezi z okoljem je onesnaženost zraka. Madžarska vlada je začela nacionalni program za sanacijo okolja (NERP) ter vzpostavila popis virov onesnaževanja, ki ogrožajo podtalne in površinske vode. Velja za sanacijo okolja celotnega ozemlja države. Madžarska vlada veliko pozornost namenja tudi varstvu podzemne vode, ki je glavni vir pitne vode na Madžarskem. Madžarski sistem financiranja za zaščito tal in podzemne vode temelji na Nacionalnem programu sanacije okolja oziroma NERP. NERP je kratica za National Environmental Remediation Program (Eugris, 2009).

Cilji programa so (Eugris, 2009):

- opredelitev obsega tveganja, obsega onesnaženja zraka in podzemne vode,
- zmanjševanje tveganja onesnaževanja na ogroženih območjih ter
- zniževanje ravni ali odpraviti onesnaževanje na onesnaženih območjih.

Naloge programa se delijo na tri področja. To so splošne naloge, državne naloge ter posamezni projekti in investicije. Splošne naloge so nadzor, delovanje, raziskovanje in razvojne naloge, upoštevanje tehnične in gospodarske zakonodaje in uredb. Razvijanje nacionalnih in mednarodnih stikov. Pomembna državna naloga je registracija vseh virov onesnaževanja, ki ogrožajo podzemne vode, brez upoštevanja obveznosti, obratovanja, vzdrževanja in razvoja RIS (Remediation Information System), ki vsebuje baze podatkov o registriranih onesnaženih območjih.

Okoljske takse in dajatve so (OECD, 2009):

- Emisije:
  - v zrak,
  - okoljski davek na gorivo,
  - dajatev zaradi obremenjevanje voda,
  - davek na porabo vode,
  - davek zaradi obremenjevanja zemlje;
- Nevarni odpadki:
  - dajatev za nevarne odpadke,
  - davek na druga olja,
  - davek na vozila,
  - davek na embalažo izdelkov,
  - davek na izrabljene gume;
- Izbrani izdelki:
  - dajatev zaradi nastajanja odpadne električne in elektronske opreme,
  - davek na odpadne baterije;

- Ostali davki oziroma dajatve:
  - davek na odvoz smeti,
  - davek za odstranjevanje odpadkov,
  - davek na plastenke napitkov in nakupovalne vreče,
  - davek na tuja registrirana vozila,
  - davek na porabo papirja za tiskanje.

3.1 EMISIJE V ZRAK IN VODO

Davek za obremenjevanje zraka z emisijami je bil uveden leta 2004 (OECD, 2009).

Emisije, ki se obračunavajo, so:

- dušikov oksid,
- nestrupen prah,
- žveplov dioksid.

Znesek za plačilo davka za obremenjevanje zraka z emisijami dušikovega oksida znaša 0,4270 EUR na kilogram emisije. Znesek davka zaradi obremenjevanja okolja z nestrupenim prahom znaša 0,1070 EUR na kilogram. Zaradi onesnaževanja okolja z žveplovim dioksidom pa je potrebno plačati 0,1780 EUR na kilogram emisije.

Okoljski davek na gorivo

Cena davka za gorivo dizel znaša 0,0079 EUR na liter goriva. Cena davka na osvinčeno gorivo znaša 0,0099 EUR na liter. Za plin ogljikovodik, ki se uporablja za kurivo, se plačuje 0,0052 EUR na liter ter cena za tekoči ogljikovodik, ki se uporablja za kurivo, znaša 0,0103 EUR na liter. Za neosvinčeno gorivo se plača 0,0091 EUR davka na liter goriva. Za ostala druga goriva pa se plača 0,0099 EUR davka na liter (OECD, 2009).

Dajatev zaradi obremenjevanje voda

Cena dajatve zaradi obremenjevanje voda se giblje od 0,00 EUR do 0,04 EUR na kubični meter. Cene pa se razlikujejo glede na vir vode in regijo. V letu 2004 so bile uvedene še dodatne dajatve zaradi obremenjevanja voda, in sicer obremenjevanje (OECD, 2009):

- s kadmijem - cena dajatve znaša 156,7000 EUR na kilogram,
- s kromom – cena dajatve znaša 31, 3000 EUR na kilogram,
- s kemičnih oksidom – cena dajatve znaša 0,3210 EUR na kilogram,
- z bakrom – cena dajatve znaša 15,7000 EUR na kilogram,
- z anorganskim dušikom – cena dajatve znaša 0,6410 EUR na kilogram,
- s svincem – cena dajatve znaša 31,3000 EUR na kilogram,
- z živim srebrom – cena dajatve znaša 783, 7000 UER na kilogram,
- z nikljem – cena dajatve znaša 31,3000 EUR na kilogram,
- s fosforjem – cena dajatve znaša 5,3430 EUR na kilogram.

Dajatev se ne plača, če voda te snovi že prvotno vsebuje in če proizvajalec to vodo sam uporablja za svojo dejavnost (OECD, 2009).

Davek na porabo vode

Davek na porabo vode pri gospodinjstvih se obračunava po 0,11 do 3,43 EUR na kubični meter vode. Za porabo vode v industriji davek znaša 0,11 do 0,65 EUR na kubični meter (OECD, 2009).

Davek zaradi obremenjevanja zemlje

Davek je bil uveden leta 2004, znaša pa 0,4270 EUR na kubični meter zaradi obremenjevanja zemlje z odplakami in odpadno vodo (OECD, 2009).

3.2 NEVARNI ODPADKI

Dajatev za nevarne odpadke

Loči se na (OECD, 2009):

- odstranjevanje nevarnih odpadkov,
- sežiganje tekočih nevarnih odpadkov,
- sežiganje nevarnih odpadkov v trdnem stanju.

Za odstranjevanje nevarnih odpadkov se plačuje 0,18 do 0,63 EUR na kilogram odpadkov. Za sežiganje tekočin nevarnih odpadkov je potrebno plačati 0,20 do 0,24 EUR na kilogram odpadkov, za sežiganje nevarnih odpadkov v trdnem stanju pa 0,24 do 0,32 EUR na kilogram odpadkov.

Davek na druga olja

Davek je bil uveden leta 2006 in se nanaša na maziva. Cena davka na maziva znaša 0,3847 EUR na kilogram maziv (OECD, 2009).

Davek na vozila

Davek je bil uveden leta 1991. Pri plačilu davka se upošteva starost vozila, in sicer (OECD, 2009):

- 0–3 let (1,2300 EUR na kilovat motorja),
- 4–7 let (1,0700 EUR na kilovat motorja),
- 8–11 let (0,8200 EUR na kilovat motorja),
- 12–15 let (0,6600 EUR na kilovat motorja),
- več kot 16 let (0,0000 EUR).

Davek na embalažo izdelkov

Davek je bil uveden leta 1995 (OECD, 2009).

Embalaža se deli na:

- embalažo iz aluminija – davek znaša 0,0635 EUR na kilogram,
- kombiniran material embalaže – davek znaša 0,1745 EUR na kilogram,
- embalažo iz stekla – davek znaša 0,0238 EUR na kilogram,
- embalažo iz kovine – davek znaša 0,0516 EUR na kilogram,
- drugo embalažo – davek znaša 0,1745 EUR na kilogram,
- embalažo iz papirja, lesa in blaga – davek znaša 0,0635 EUR na kilogram,
- plastično embalažo – davek znaša 0,1428 EUR na kilogram.

Davek se drugače obračuna, če se embalaža reciklira, gre v ponovno uporabo ali se uporabi pri proizvodnji energije. Potem je minimalna stopnja recikliranja 54 %.

Davek na izrabljene gume

Davek je bil uveden leta 1995 in znaša 0,4362 EUR na kilogram. Če se gume reciklirajo v 50 %, se plača le 50 % davka. Če se pa reciklira več kot 75 % gum, pa velja, da davka ni potrebno plačati (OECD, 2009).

3.3 IZBRANI IZDELKI

Dajatev zaradi nastajanja odpadne električne in elektronske opreme

Dajatev je bila uvedena leta 1996.

Električna in elektronska oprema se deli na (OECD, 2009):

- kontrolno in nadzorno opremo ter opremo za monitoring – cena dajatve znaša 0,3569 EUR na kilogram,
- električne stroje in orodja – cena dajatve znaša 0,3292 EUR na kilogram,
- igralniško, otroško in športno opremo – cena dajatve znaša 0,3966 EUR na kilogram opreme,
- domačo zabavno tehniko – cena dajatve znaša 0,3966 EUR na kilogram,
- informacijsko tehnologijo in telekomunikacijsko opremo – cena dajatve znaša 0,3569 EUR na kilogram,
- težje gospodinjske aparate – cena dajatve znaša 0,3292 EUR na kilogram,
- radio telefone – cena dajatve znaša 3,9700 EUR na kilogram,
- majhne gospodinjske aparate – cena dajatve znaša 0,3292 EUR na kilogram,
- prodajne avtomate – cena dajatve znaša 0,3649 EUR na kilogram.

Dajatev se drugače obračuna, če se izdelki reciklirajo. Minimalna stopnja dajatve zbranih odpadkov električne in elektronske opreme je od 1–36 %, minimalna stopnja recikliranih izdelkov je med 70 in 80 % in minimalna stopnja ponovne uporabe električne in elektronske opreme je med 50 in 75 %. Stopnja je odvisna od kategorije izdelkov.

Davek na odpadne baterije

Davek je bil uveden leta 1995. Baterije se ločijo na (OECD, 2009):

- baterije polnjene z elektroliti in
- baterije, ki niso polnjene z elektroliti.

Za baterije, polnjene z elektroliti, se plača 0,4442 EUR davka na kilogram. Za baterije, ki niso polnjene z elektroliti pa 0,6187 EUR davka na kilogram baterij.

3.4 OSTALI DAVKI OZIROMA DAJATVE

Davek na odvoz smeti

Znotraj Budimpešte, glavnega mesta Madžarske, se za odvoz smeti plačuje 6,1273 EUR na m³ (kubični meter). Za zbiranje odpadkov zunaj glavnega mesta pa se plačuje 11,9 do 23,0 EUR na tono odpadkov (OECD, 2009).

Dajatev za odstranjevanje odpadkov

Gre za plačilo dajatve za odstranjevanje industrijskih odpadkov. Cena dajatve je 10,31 do 18,64 EUR na tono odpadkov (OECD, 2009).

Davek na plastenke napitkov in nakupovalne vreče

Davek je bil uveden leta 1995.

Embalaža so (OECD, 2009):

- steklo – davek znaša 0,1000 EUR na kilogram,
- embalaža v plasteh – davek znaša 1,6000 EUR na kilogram,
- kovina – davek znaša 4,1000 EUR na kilogram,
- druga mešanica embalaže – davek znaša 2,5000 EUR na kilogram,
- embalaža iz drugih materialov – davek znaša 7,8000 EUR na kilogram,
- plastična embalaža – davek znaša 1,2000 EUR na kilogram,
- plastične nakupovalne vreče – 6,8000 EUR na kilogram

Davek se drugače obračuna, če se embalaža reciklira, gre v ponovno uporabo ali se uporabi pri proizvodnji energije. Minimalna stopnja recikliranja je 54 %.

Davek na tuja registrirana vozila

Davek je bil uveden leta 1991. Davek je potrebno plačati za uporabo tujega registriranega tovornjaka, in sicer 0,0110 EUR na kilogram in kilometer vožnje. Za motorna vozila za prevažanje potnikov pa je potrebno plačati 0,1780 EUR davka na dan (OECD, 2009).

Davek na porabo papirja za tiskanje

Davek je bil uveden leta 1996. Cena dajatve na papir za tiskanje znaša 0,1031 na kilogram papirja (OECD, 2009).

Madžarska je v letu 2007 imela 2.888,09 (v milijonih EUR) prihodkov okoljskih davkov, leto prej pa 2.530,74. Od leta 1996 pa do leta 2007 je vsako leto bilo prihodkov okoljskih dajatev več (Eurostat, 2010).

4 KAZALCI ONESNAŽENOSTI

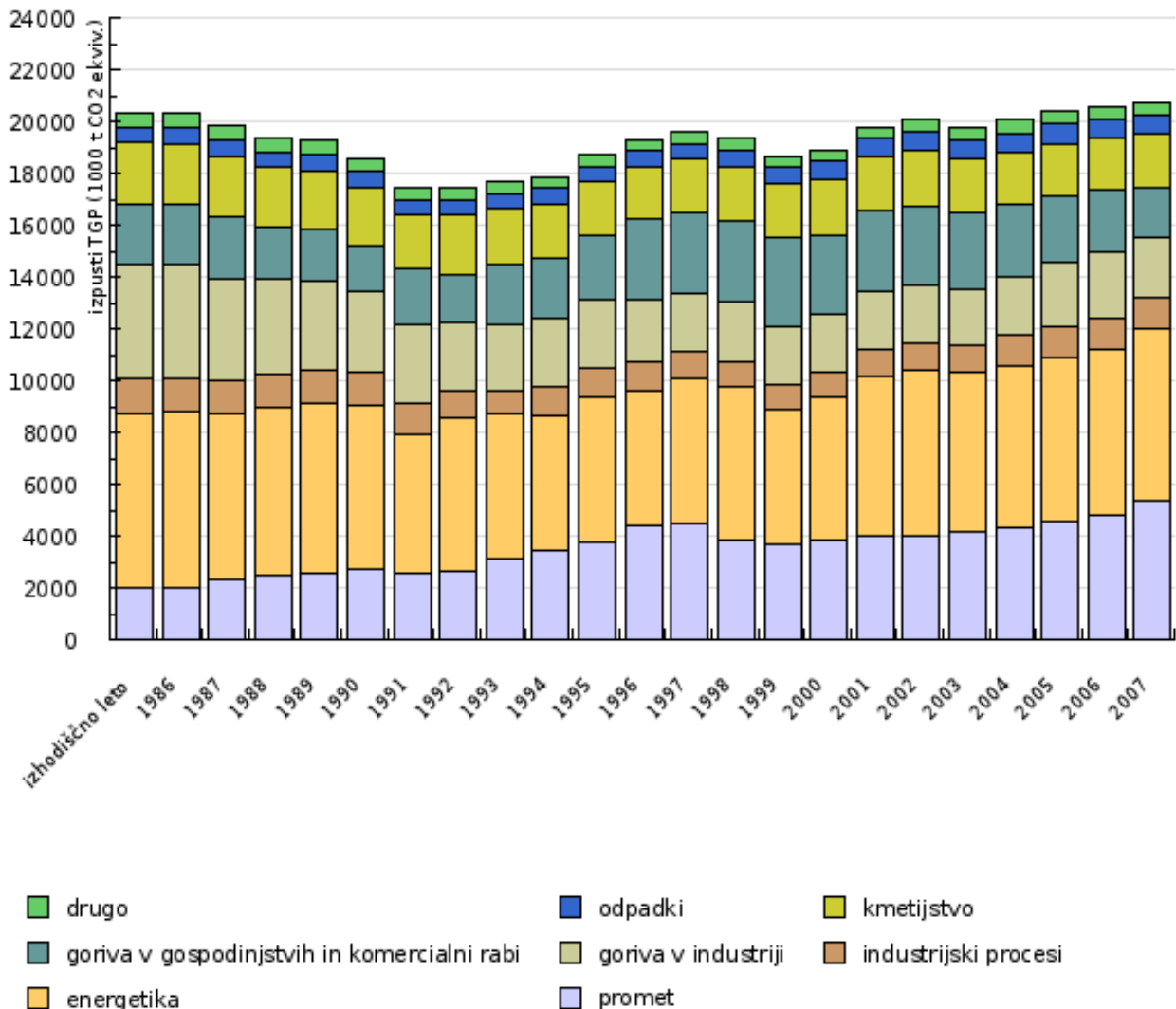
Kazalci okolja v Sloveniji kažejo smer razvoja. So v obliki grafov, kart in komentarjev. So eden od štirih stebrov poročanja o okolju, pripravi pa se jih v skladu z Zakonom o varstvu okolja (Ur. list RS, št. 41/04, 17/06, 20/06). Razvrščeni so v tematske skupine in se nanašajo na okoljske sestavine (voda, zrak), na okoljsko problematiko (podnebne spremembe, varstvo narave, odpadki) ter vključevanje okoljskih vsebin v oblikovanje sektorskih politik (promet, kmetijstvo, energetika). Temeljijo na številčnih podatkih, ki kažejo stanje. Pomagajo izmeriti ali določiti količino različnih podatkov, združenih v celoto (KOS, 2009).

4.1 KAZALEC IZPUSTOV TOPLOGREDNIH PLINOV

Izpustov toplogrednih plinov je bilo v Sloveniji leta 2007 20.722 kiloton ekvivalenta CO₂, kar je 1,8 % nad izhodiščnim letom. V skladu z obveznostjo, Kjotskim protokolom, ki zahteva 8-% zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov, v obdobju med letoma 2008 in 2012 ne bi smeli presežati 18.726 kiloton ekvivalenta CO₂. Za vse podpisnice Kjotskega protokola je bila količina izpustov toplogrednih plinov v izhodiščnem letu dokončno določena leta 2007 in se je ne more več spreminjati. CO₂ je najpomembnejši med toplogrednimi plini, ki povzročajo zadrževanje toplote v zemljini atmosferi, zaradi česar temperatura na površju zemlje narašča (Kazalci okolja v Sloveniji, KOS, 2009).

Kazalec (spodaj: Slika 1) prikazuje gibanje skupne količine letnih izpustov toplogrednih plinov v Sloveniji od izhodiščnega leta (1986) do leta 2007 po glavnih sektorjih; ti so goriva v gospodinjstvih in komercialni rabi, energetika, odpadki, goriva v industriji, promet, kmetijstvo, industrijski procesi in drugo. Gre predvsem za podatke o porabi goriv ter za podatke iz kmetijstva. Izračuni temeljijo na metodologiji IPCC, razviti v okviru Konvencije Združenih Narodov o spremembi podnebja. Največji prispevek v skupnem deležu izpustov toplogrednih plinov v letu 2007 ima CO₂, in sicer kar 82,0 %. Ta nastaja predvsem pri zgorevanju goriva. Temu sledi metan, ki večinoma izvira iz odpadkov in kmetijstva in je znašal 10,5 %. Pravilnost izračunov in primernost uporabe podatkov nadzoruje Sekretariat konvencije z letnimi revizijami poročil.

Slika 1: Letni izpusti toplogrednih plinov po sektorjih

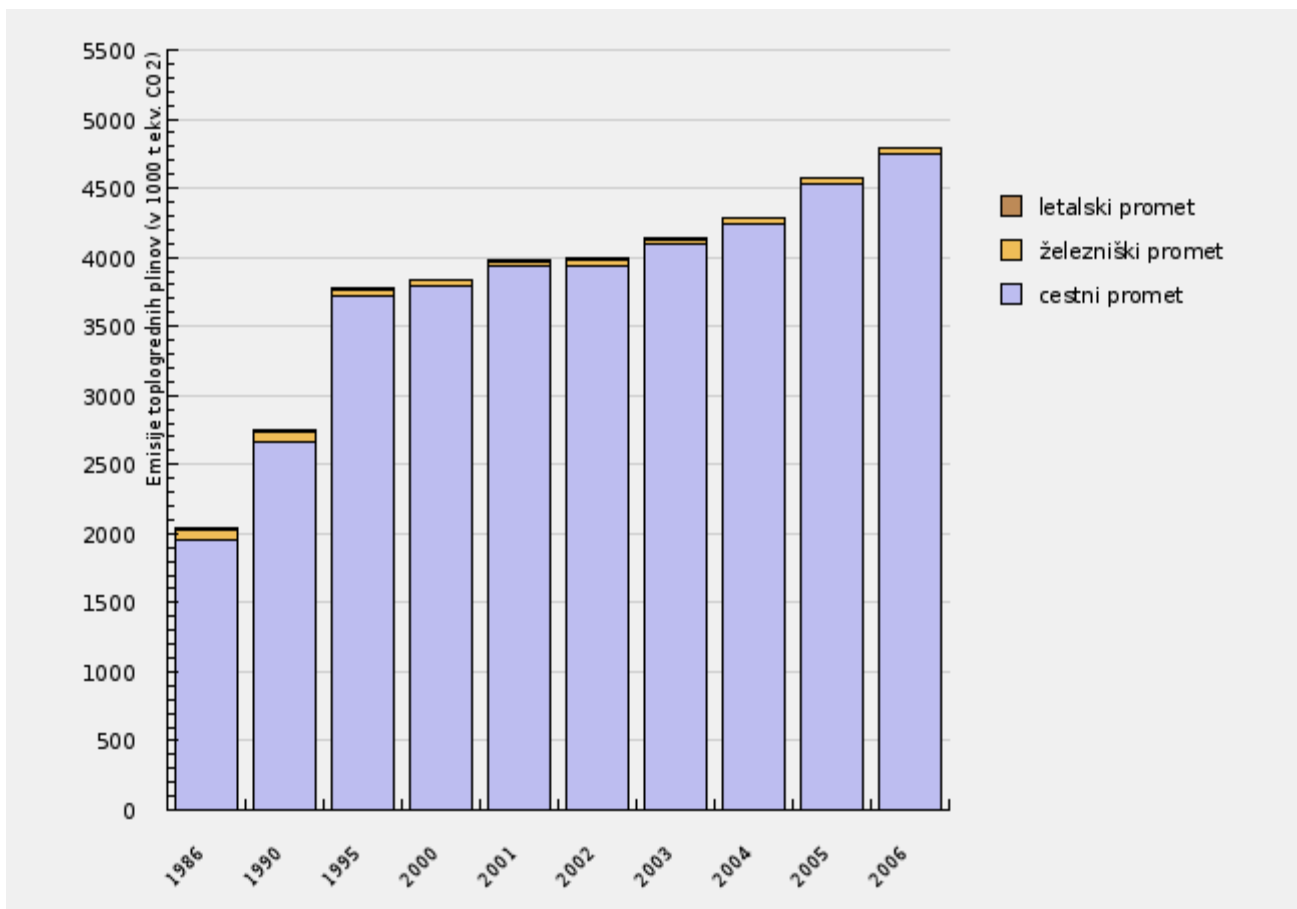
Vir: Arhiv TGP, Agencija Republike Slovenije za okolje, marec 2009, Kazalci okolja v Sloveniji, 2009

4.1.1 Kazalec izpustov toplogrednih plinov iz prometa

Emisije toplogrednih plinov (v nadaljnjem besedilu: TGP) iz prometa so se v Sloveniji do leta 2006 več kot podvojile glede na izhodiščno leto 1986. Veliko večino TGP prispeva cestni promet, in sicer kar 99,1 % vseh emisij. Leta 2006 je delež TGP iz prometa znašal 29,8 %. Število cestnih motornih vozil, njihova moč in prostornina motorjev v Sloveniji nenehno naraščajo, s tem pa narašča tudi njihova uporaba. V zadnjih letih je vidna tudi rast cestnega tovornega prometa, predvsem tranzitnega. Kar pa na tovorni promet odpade približno tretjina emisij CO₂, ostale emisije povzroča potniški promet (KOS, 2009).

Kazalec (spodaj: Slika 2) prikazuje obseg in sestavo TGP iz prometa ter njihov delež v skupnih emisijah TGP vseh sektorjev. V posameznih emisijah TGP je leta 2006 CO₂ zavzemal več kot 82,0 % emisij, večinoma zaradi zgorevanja fosilnih goriv. Največji delež TGP je leta 2006 prispeval energetski sektor, in sicer 82 %, oskrba z energijo 39,6 % in prometni sektor 29,8 %.

Slika 2: Emisije toplogrednih plinov iz prometa v Sloveniji od izhodiščnega leta Kjotskega protokola (1986) do leta 2006

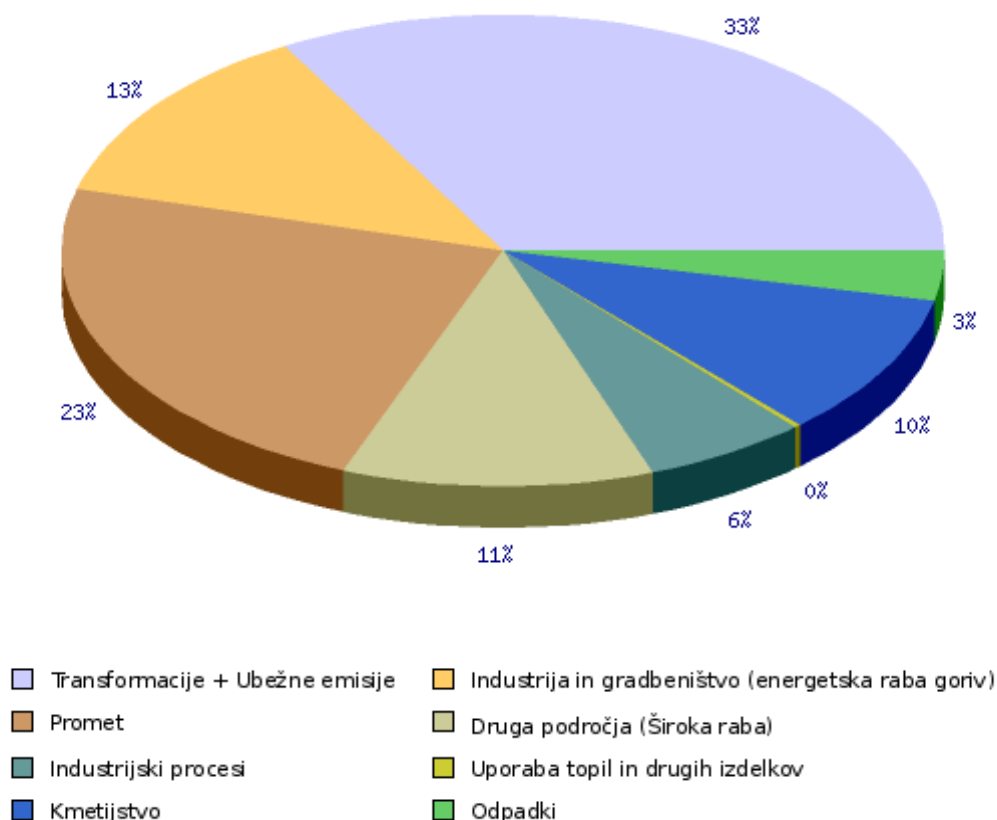
Vir: Agencija Republike Slovenije za okolje, 2006, KOS

4.1.2 Izpusti toplogrednih plinov energetskega in ne-energetskega izvora

Emisije TGP energetskega in ne-energetskega izvora še naraščajo, vendar z nižjo stopnjo kot leta 2005. Leta 2006 so bile emisije za 2,7 % višje od ciljnih emisij obdobja med 2008–2012. V letu 2006 so se povečale emisije v energetiki, prometu in industriji (KOS, 2009).

Kazalec (spodaj: Slika 3) prikazuje pretekle emisije toplogrednih plinov in ciljne emisije obdobja med 2008–2012 ter analizira gibanje emisij. Emisije posameznih toplogrednih plinov so izračunane na podlagi aktivnosti rabe goriv, količine odpadkov, industrijske proizvodnje, kurilnih vrednosti goriv in emisijskih faktorjev. Emisije iz energetike vključujejo emisije iz zgorevanja goriv, emisije transformacij, emisije industrije in gradbeništva, prometa in drugih emisij, ki vključujejo emisije gospodinjstev, storitvenega sektorja ter kmetijstva in gozdarstva. Ne-energetski viri emisij toplogrednih plinov pa vključujejo emisije iz industrijskih procesov, kjer so zajete emisije iz rabe umetnih gnojil, emisije iz odpadkov, odlagališč odpadkov, emisije rabe topil in drugih izdelkov. V energetiki ima največji delež v emisijah toplogrednih plinov CO₂, ki je predstavljal 96 % emisij leta 2006 (KOS, 2009).

Slika 3: Deleži različnih sektorjev v emisijah toplogrednih plinov za leto 2006

Vir: Agencija RS za okolje, 2008

4.2 IZPUSTI CO₂ SEKTORJA PROIZVODNJE ELEKTRIČNE ENERGIJE IN TOPLOTE

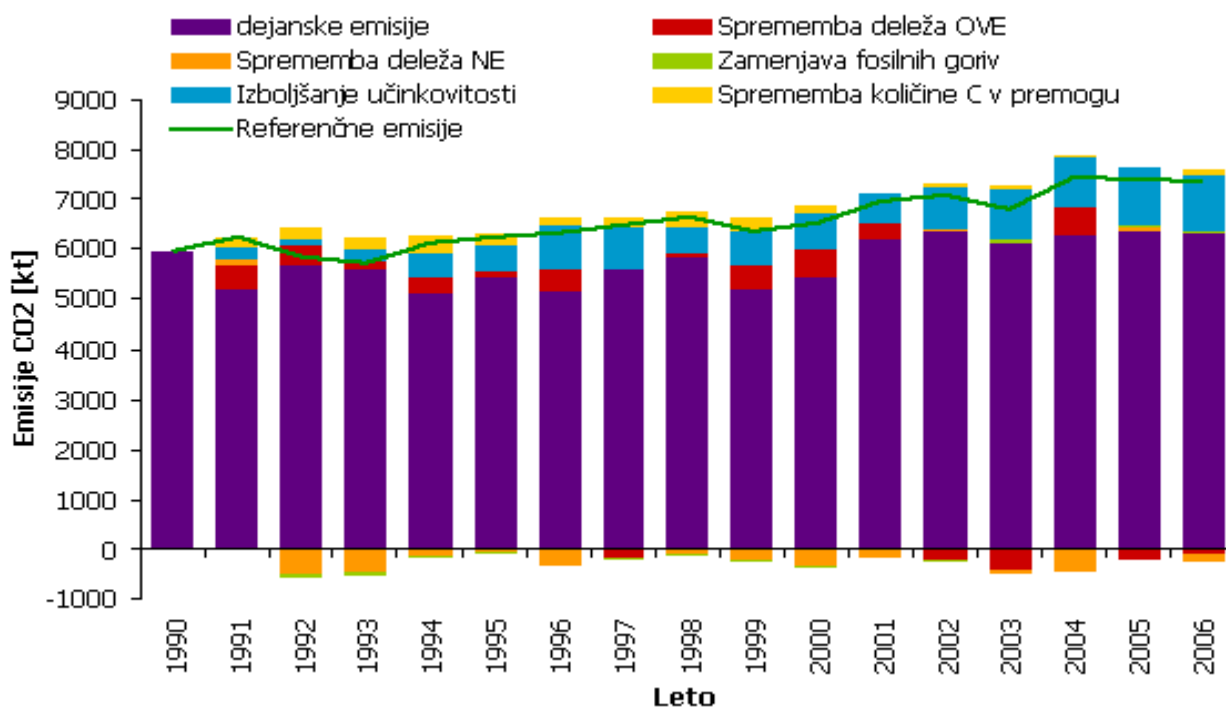
V obdobju od 1990 do 2006 se je proizvodnja električne energije in toplote povečala za 24 %. Emisije CO₂ so se povečale za 6 %, predvsem zaradi povečanja učinkovitosti proizvodnje (KOS, 2009).

Kazalec (spodaj: Slika 4) omogoča oceno prispevka posameznih ukrepov k zmanjšanju emisij CO₂, ukrepi pa so (KOS, 2009):

- povečanje deleža proizvodnje električne energije iz jedrske energije in obnovljivih virov energije,
- povečanje učinkovitosti proizvodnje električne energije in toplote iz fosilnih goriv,
- sprememba strukture fosilnih goriv, ki se uporabljajo za proizvodnjo električne energije in toplote,
- izvajanje ukrepov za zmanjšanje emisij.

Proizvodnja električne energije in toplote je leta 2005 k skupnim emisijam prispevala 38 % emisij CO₂. Emisije CO₂ iz proizvodnje električne energije in toplote so pri doseganju ciljev Kjotskega protokola določene s podeljenimi kuponi v Državnem načrtu razdelitve emisijskih kuponov za obdobje 2008 – 2012. Proizvodnja električne energije in toplote pa je leta 2006 prispevala 6.340 kiloton emisij. V obdobju od 1990 do 2006 so se emisije CO₂ povečale za 6 % (KOS, 2009).

Slika 4: Analiza gibanja emisij CO₂

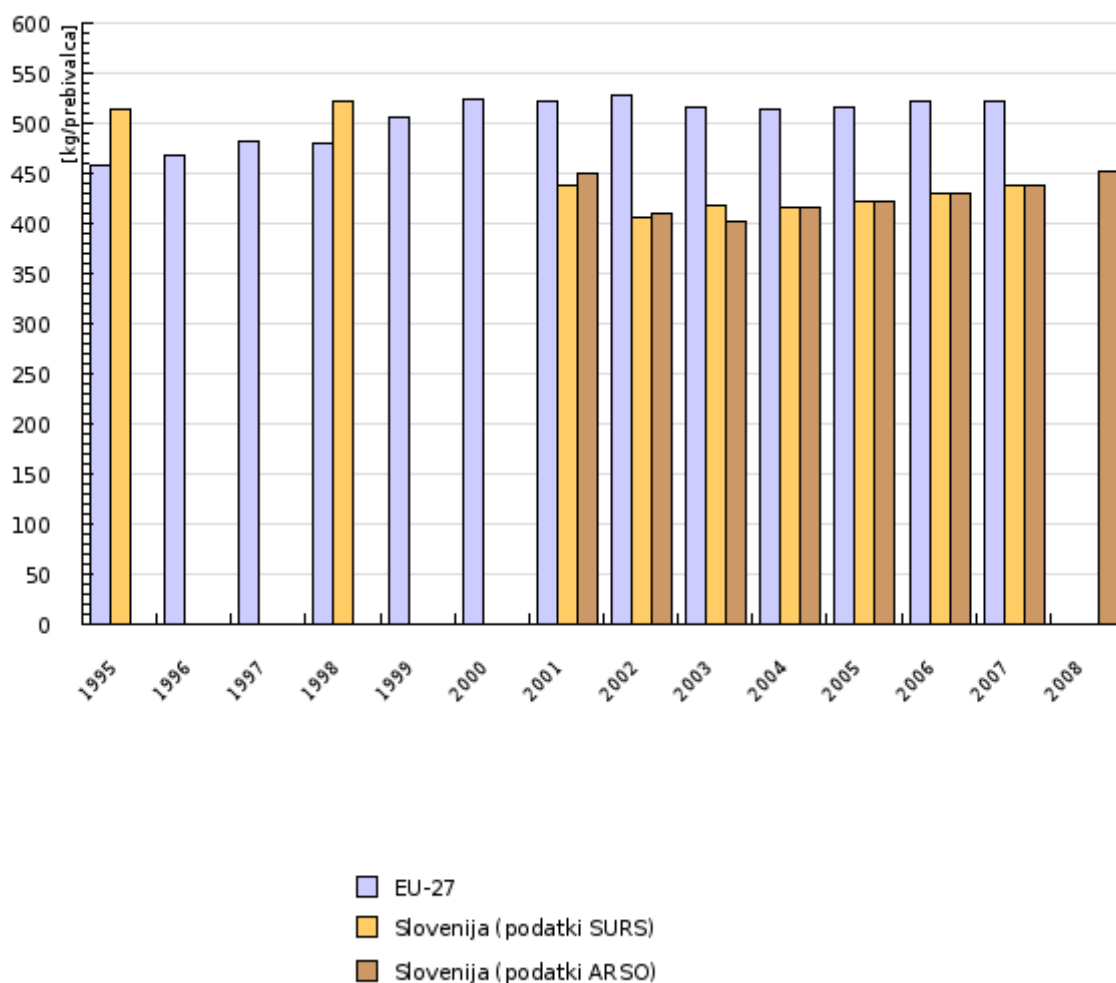

Vir: Statistični urad RS, Agencija RS za okolje, 2008

4.3 ODPADKI

Količina komunalnih odpadkov v Sloveniji narašča. Leta 2008 je bilo zbranih 922.829 ton komunalnih odpadkov oziroma povprečno 452 kilogramov odpadkov na prebivalca. Pri ravnanju s komunalnimi odpadki še vedno prevladuje odstranjevanje – 71 % (KOS, 2009).

Slika 5: Količina komunalnih odpadkov na prebivalca v Sloveniji in EU-27

Vir: Zbirka Ravnanje z odpadki, Agencija RS za okolje, 2009

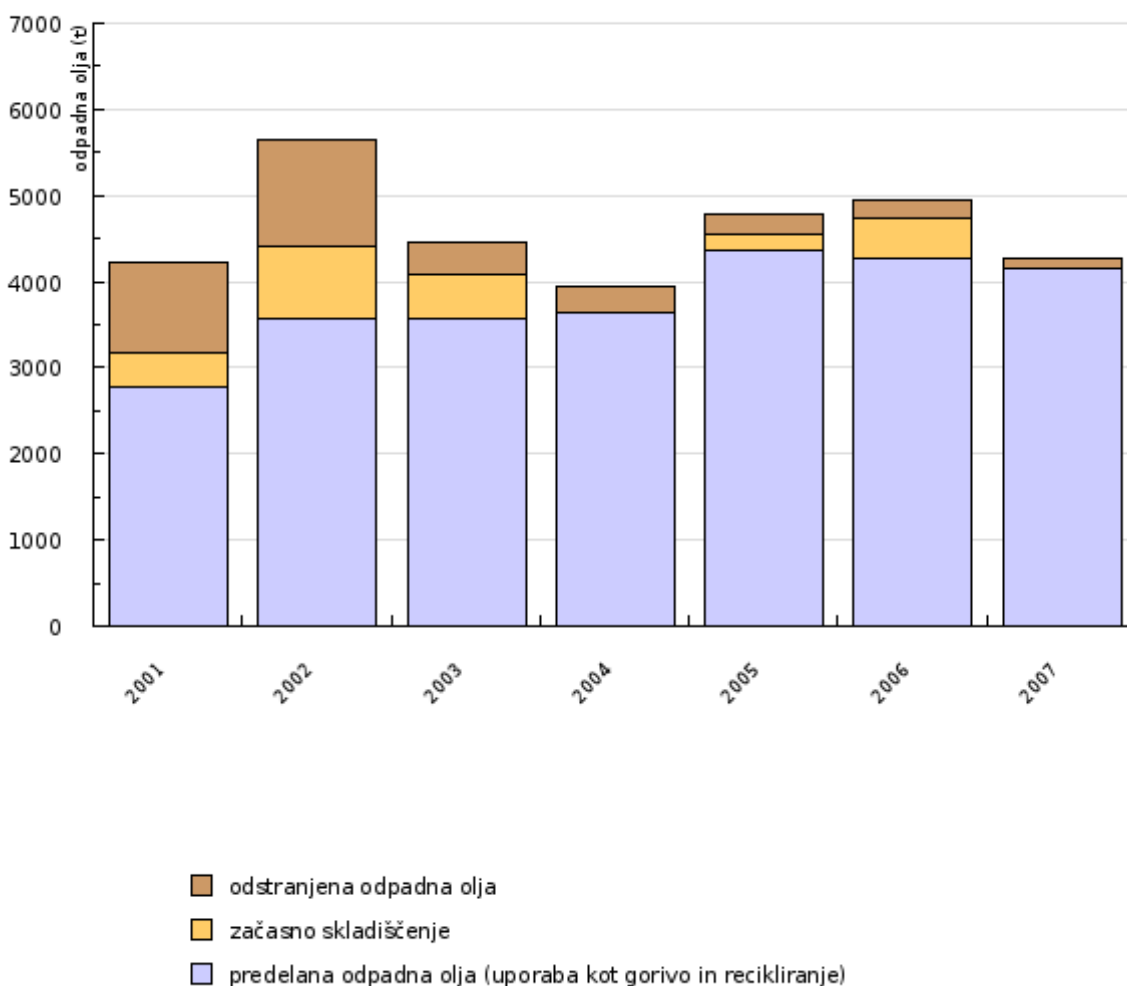
Kazalec na Sliki 5 prikazuje količino komunalnih odpadkov v kilogramih na prebivalca v Sloveniji in primerjavo s povprečjem v Evropski uniji. Komunalni odpadki so odpadki iz gospodinjstev in drugi odpadki v sestavi podobni gospodinjstvom. Zaradi razvoja potrošništva in izboljšane kupne moči prebivalstva se proizvedejo vedno večje količine odpadkov. Ravnanje s komunalnimi odpadki je v pristojnosti lokalnih skupnosti. Po podatkih Agencije RS za okolje v Sloveniji vsako leto nastane povprečno okoli 430 kilogramov komunalnih odpadkov na prebivalca. Za leto 1998 je bila ta številka še višja – okoli 523 kilogramov na prebivalca letno.

V obdobju od leta 2003 do 2007 se je količina komunalnih odpadkov iz zbranih 402 kilogramov zvišala na 437 kilogramov odpadkov na prebivalca. V obdobju 2003–2008 se je količina zbranih komunalnih odpadkov povečala za 17 %. Slovenija pa je kljub naraščanju količin komunalnih odpadkov še vedno pod evropskim povprečjem. Leta 2007 je v državah članicah EU-27 nastalo povprečno 522 kilogramov odpadkov na prebivalca. V večini držav članic količina komunalnih odpadkov narašča (KOS, 2009).

4.3.1 Odpadna olja

Od leta 2004 je delež zbranega odpadnega olja glede na količino prodanega olja zrasel iz 15 % na 30 % v letu 2007, kar pa je tudi cilj. Povečuje se tudi predelava oziroma sežig odpadnega olja, kar kaže na uporabo tega odpadka kot vir dodatnega energenta. V letu 2004 je bilo predelanega 4.145 ton odpadnega olja, odstranjenega pa 134 ton (KOS, 2009).

Slika 6 : Ravnanje z odpadnimi olji

Vir: Ravnanje z odpadnimi olji v RS, Agencija RS za okolje, 2009

Kazalec na Sliki 6 prikazuje letne količine odstranjenega odpadnega olja, začasnega skladiščenja in količine predelanega odpadnega olja v tonah. Predelava odpadnega olja poteka po postopku R9 – recikliranje, kar pomeni ponovno rafiniranje olja ali druge ponovne uporabe olja, ali po postopku R1 – sosežig, kar pa pomeni uporabo načeloma kot gorivo ali drugače za pridobivanje energije. Odpadna olja so nevarni odpadki in jih je prepovedano mešati z drugimi nevarnimi in nenevarnimi odpadki.

Odpadno olje je mineralno ali sintetično olje v tekočem ali poltekočem stanju, ki ni več primerno za uporabo. Odpadno olje je zlasti (KOS, 2009):

- odpadno hidravlično olje,
- odpadno motorno, strojno ali drugo mazalno olje,
- odpadno olje ali tekočina za toplotno izolacijo ali prenos toplote,
- odpadno ladijsko olje,
- drugo odpadno mineralno ali sintetično olje.

Cilja na področju odpadnih olj sta predvsem povečevanje evidentiranih količin zbranih odpadnih olj na več kot 30 % letne količine mazalnih olj in tekočin danih na trg, za katere je bilo potrebno plačati okoljske dajatve ter povečevanje količine predelanega odpadnega olja glede na količino odstranjenega odpadnega olja.

4.3.2 Odpadne baterije in akumulatorji

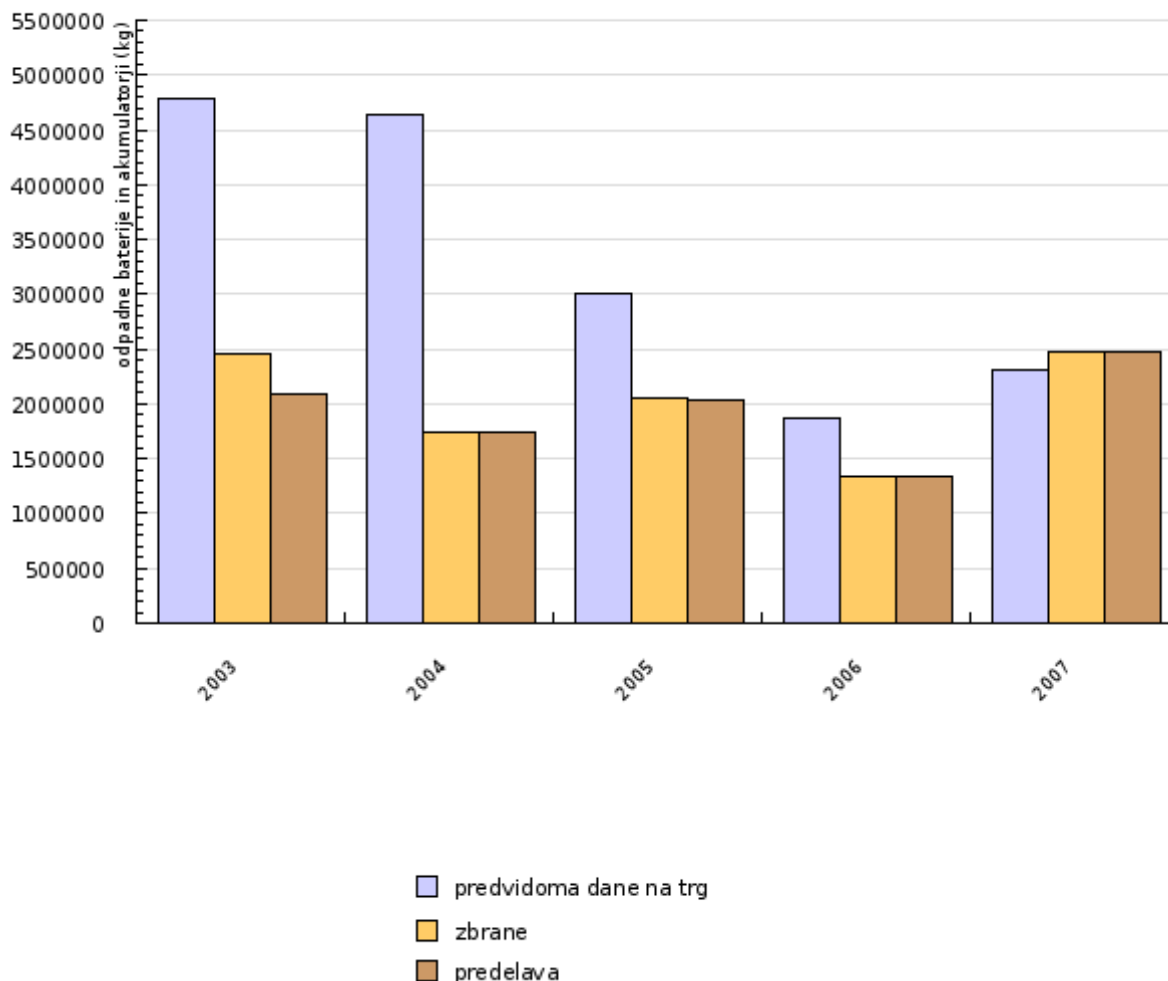
Kazalec na Sliki 7 prikazuje letno količino v kilogramih nastalih in zbranih odpadnih baterij v Sloveniji, načine ravnanja in deleže različnih vrst baterij in akumulatorjev, ki vsebujejo nevarne snovi. Gre za odpadne baterije in akumulatorje, ki jih je imetnik zavrgel, ker se ga ne da ponovno uporabiti in je namenjen za predelavo ali odstranjevanje (KOS, 2009).

Od predvidenih 3 milijonov kilogramov baterij in akumulatorjev, ki naj bi jih leta 2005 dali na trg, se je zbralo dve tretjini odpadnih baterij in akumulatorjev. Prav tako se je tudi v letu 2006 zbralo dve tretjini od predvidenih 1,9 milijonov kilogramov baterij in akumulatorjev, ki naj bi jih dali na trg. Z namenom predelave je bilo leta 2007 zbranih 99,95 % baterij in akumulatorjev, preostalo pa z namenom odstranjevanja.

Z izvajanjem predpisov Evropske unije na področju ravnanja z odpadnimi baterijami, ki vsebujejo nevarne snovi, se postopno dosega zmanjševanje obremenjevanja okolja s kovinami iz odpadnih baterij in akumulatorjev. Ključno je tudi obveščanje javnosti predvsem potrošnikov ter sodelovanja z njimi.

Slika 7: Količine baterij in akumulatorjev danih na trg ter zbranih odpadnih baterij in akumulatorjev

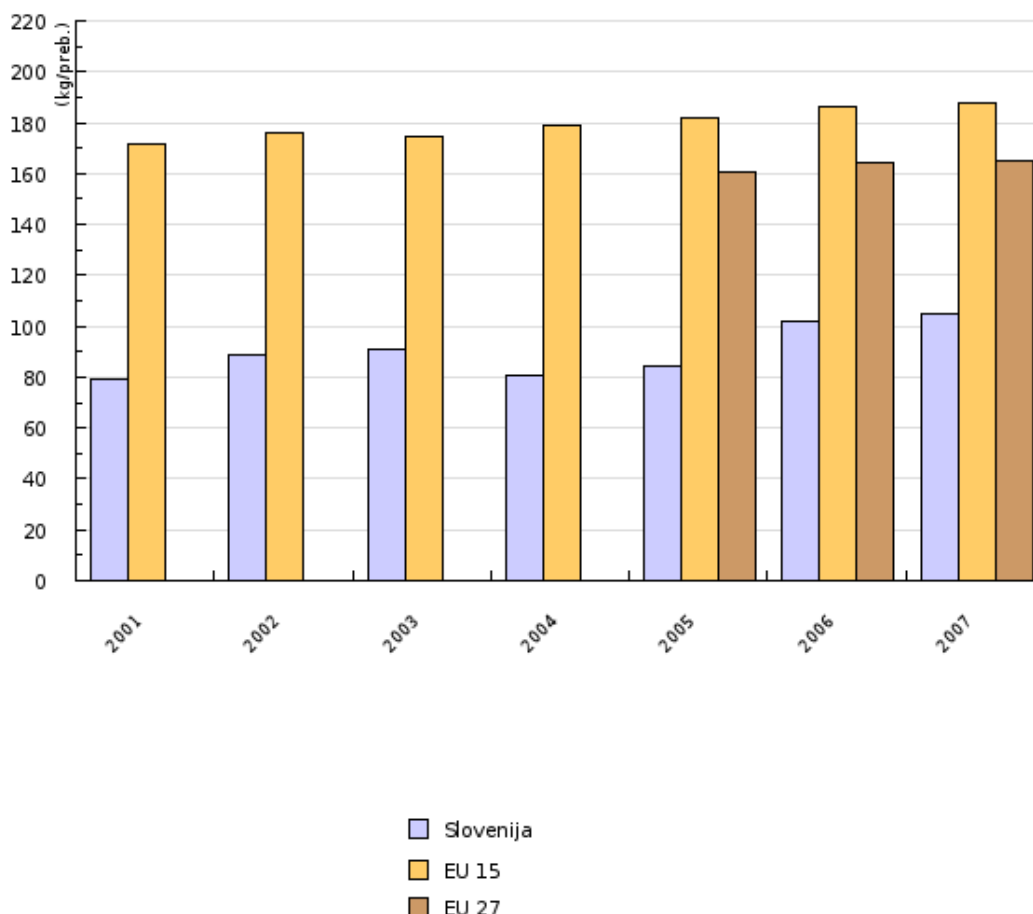
Vir: Zbirka Ravnanje z odpadki, Agencija RS za okolje, 2007

4.3.3 Odpadna embalaža

Količine nastale odpadne embalaže naraščajo. Leta 2007 je nastalo 212.084 ton odpadne embalaže oziroma 105 kilogramov odpadne embalaže na prebivalca, kar znaša 31 % več kot leta 2004. Predelane embalaže je bilo 53 %, reciklirane pa 47 % odpadne embalaže. V letu 2007 je nastalo 36 % oziroma 76.268 ton odpadne papirne in kartonske embalaže, plastične embalaže je bilo 21 % oziroma 45.731 ton, lesne odpadne embalaže je bilo 18 % oziroma 38.241 ton, steklene embalaže 15 % (KOS, 2009). Na Madžarskem je v istem letu, tj. 2007, nastalo 968.067 ton odpadne embalaže. Reciklirane embalaže je bilo 448.953 ton oziroma 46 % (Eurostat, 2010).

Kazalec na Sliki 8 prikazuje količino nastale odpadne embalaže v kilogramih na prebivalca v Sloveniji, EU-15 in EU-27. Embalaža so vsi izdelki iz katerega koli materiala, ki je namenjena temu, da blago obdajajo ali držijo skupaj zaradi hranjenja ali varovanja na poti od embalerja do končnega uporabnika (KOS, 2009).

Slika 8: Količina nastale odpadne embalaže na prebivalca v Sloveniji in EU

Vir: Analiza letnih poročil o ravnanju z odpadki za leto 2007, Zbirka Ravnanje z odpadki, Agencija RS za okolje, 2009

Cilji, ki veljajo do 31. decembra 2012 na področju odpadne embalaže, so (KOS, 2009):

- predelati najmanj 60 % celotne mase odpadne embalaže in
- reciklirati od 55 % do 80 % celotne mase odpadne embalaže ter po posameznih materialih 60 % za steklo, 60 % za papir in karton, 50 % za kovine, 22,5 % za plastiko in 15 % za les.

V letu 2007 se je prej omenjeni cilj tudi že dosegel pri posameznih materialih, kot so plastika, papir in karton ter les. Recikliralo se je 46,5 % plastike, 68,5 % papirja in kartona ter 21 % lesa.

V Evropski uniji je za leto 2001 veljal cilj 50 % predelave celotne mase odpadne embalaže, ki ga je do leta 2006 dosegla več kot polovica držav članic EU-27, od katerih je večina dosegla tudi cilj 55 % predelave za leto 2008 (KOS, 2009).

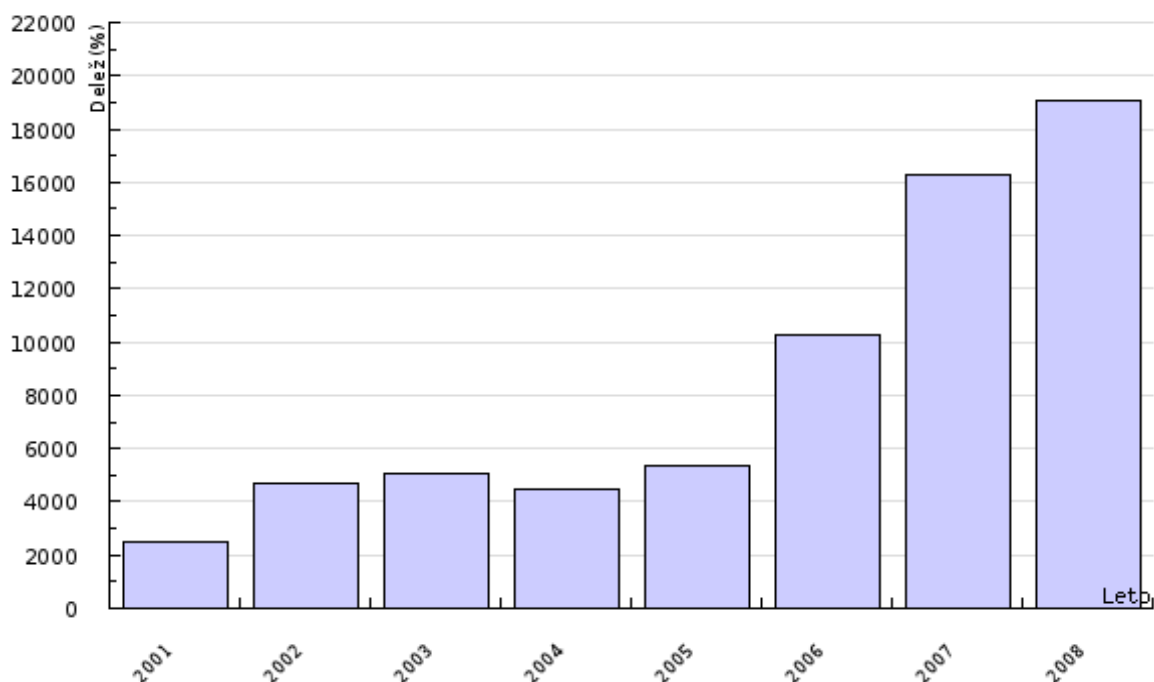
4.3.4 Izrabljene avtomobilske gume

Količina zbranih in danih v predelavo izrabljenih avtomobilskih gum se je v Sloveniji povečala, ko je bila uvedena proizvajalčeva odgovornost. V letu 2007 je bilo zbranih več kot 16.000 ton izrabljenih gum, leta 2008 pa skoraj 17.000 ton oziroma 8,4 kilograma gum na prebivalca. Leta 2008 je bilo 47 % izrabljenih gum danih v snovno predelavo, 50 % pa v energetske predelavo. Poleg predelave v Sloveniji so bile gume oddane v predelavo tudi v Avstrijo, na Madžarsko in na Hrvaško (KOS, 2009).

Cilji na področju izrabljenih avtomobilskih gum so vzpostavitev enotnega sistema zbiranja izrabljenih gum na celotnem območju Republike Slovenije, preprečevanje neustreznega odlaganja in hkratno zagotavljanje različnih možnosti predelave in odstranjevanja.

Kazalec na Sliki 9 prikazuje število zbranih in v predelavo oddanih izrabljenih avtomobilskih gum. Odpadne gume so gume osebnih, poltovornih in tovornih vozil, delovnih strojev.

Slika 9: Količina zbranih in v predelavo oddanih izrabljenih avtomobilskih gum

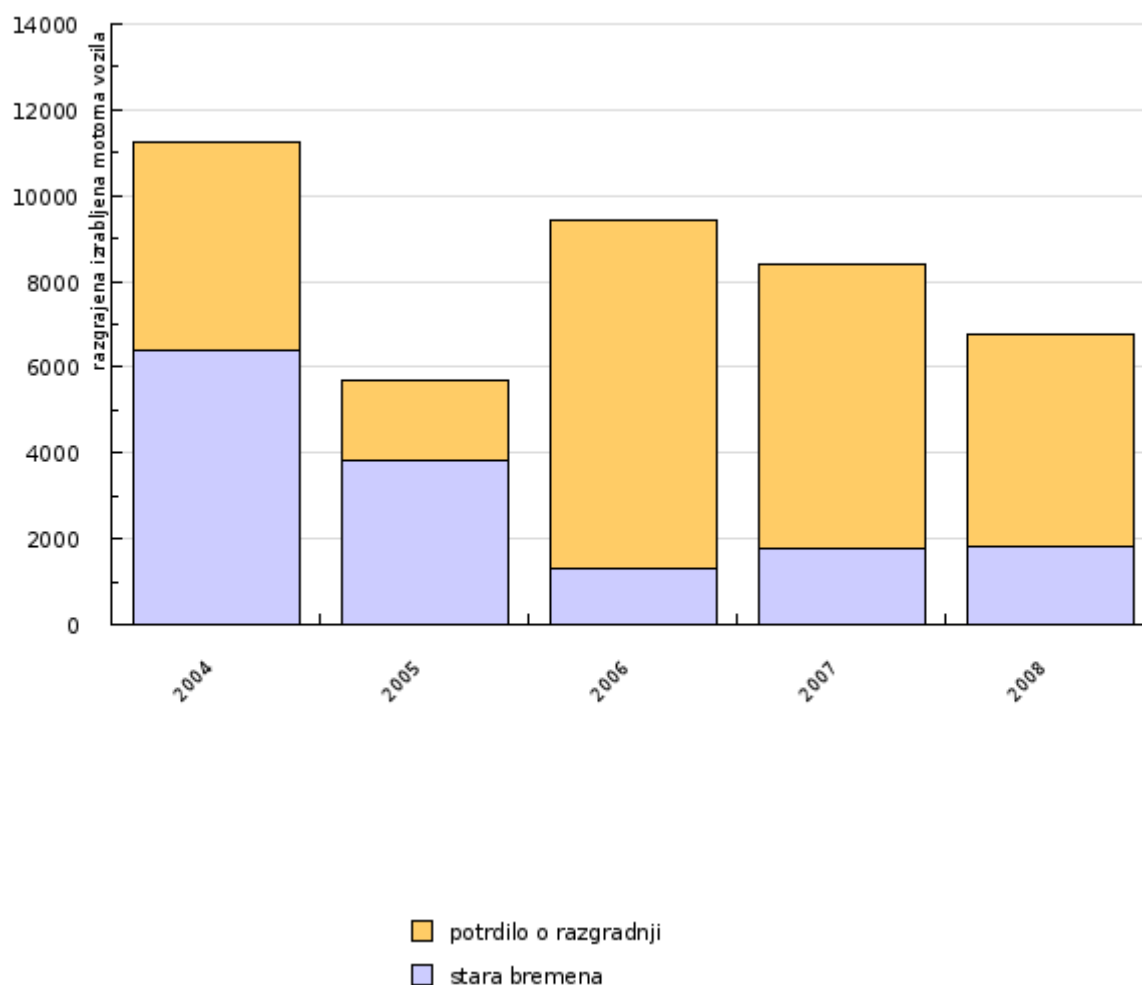
Vir: Poročila koncesionarjev, Ministrstvo za okolje in prostor, 2007

4.3.5 Izrabljena motorna vozila

Z naraščanjem števila novo registriranih motornih vozil narašča tudi število izrabljenih motornih vozil. Izrabljena vozila spadajo med nevarne odpadke, saj vsebujejo nevarne snovi. Ciljna stopnja ponovne uporabe in recikliranja 80 % je bila v letu 2006 dosežena (KOS, 2009).

Cilji so zagotovitev enotnega sistema zbiranja izrabljenih motornih vozil na celotnem območju Slovenije in 100 % zajem izrabljenih vozil, doseganje deležev ponovne uporabe, predelave in reciklaže (95 % do leta 2014) ter odprava starih bremen in ustrezno ravnanje z nevarnimi snovmi.

Slika 10: Število razgrajenih izrabljenih motornih vozil

Vir: Poročila koncesionarjev, Spletna aplikacija za razgradnjo avtomobilov, Ministrstvo za okolje in prostor, 2007

Kazalec na Sliki 10 prikazuje zajete količine izrabljenih motornih vozil v okviru sistema razgradnje v pooblaščenih centrih za obdelavo, deleže ponovne uporabe, predelave in reciklaže.

V Sloveniji se je število na novo registriranih vozil v zadnjih letih redno povečevalo, vse do okrog 100.000 vozil. Do konca leta 2007 je bilo v centrih za predelavo osušenih in razstavljenih nekaj več kot 24.000 ton izrabljenih vozil, v ponovno uporabo, recikliranje in predelavo pa je bilo oddano 21.000 ton materialov in surovin iz razstavljanja. V letu 2008 je bilo razgrajenih nekaj manj kot 7.000 avtomobilov (KOS, 2009).

4.4 PRIMERJAVA ONESNAŽENOSTI MED SLOVENIJO IN MADŽARSKO

Spodnja tabela prikazuje primerjavo okoljske politike med Slovenijo in Madžarsko, kakšne so podnebne spremembe in področje energije, in sicer med letoma 2000 in 2006.

Tabela 4: Letni pregled okoljske politike – podnebne spremembe in energija

	SLOVENIJA		MADŽARSKA	
	2000	2006	2000	2006
Skupne emisije toplogrednih plinov v milijonih ton (Mt CO₂)	18,9	20,6	77,6	78,9
Oskrba in uporaba energije in prevoz v milijonih ton (Mt CO₂)	15,1	16,6	58,9	59,9
Emisije CO₂ iz transporta v milijonih ton (Mt CO₂)	3,8	4,8	8,9	12,7
Emisije CO₂ na prebivalca v tonah	9,5	10,3	7,6	7,8
BDP (t CO₂) v 1000 EUR	882,8	758,0	1.491,0	1.178,7
Sprememba v % glede na izhodiščno leto (1985 – 1987)	-7,0	+1,2	-32,8	-31,9
Poraba energije na prebivalca (kg olja)	3.231	3.658	2.450	2.757

Vir: Evropa, European Commission, 2009

Glede na količino emisij CO₂ na prebivalca je Madžarska uvrščena na 5. mesto med ostalimi državami članicami UE-27, Slovenija pa je uvrščena na 13. mesto. Po BDP je Madžarska uvrščena na 20. mesto vseh članic EU, Slovenija pa na 17. mesto. Pri porabi energije na prebivalca je Madžarska uvrščena na 8. mesto, Slovenija pa na 15. mesto med ostalimi članicami EU-27.

Leta 2006 je bilo na Madžarskem za 32 % manj emisij toplogrednih plinov od izhodiščnega leta v primerjavi s kjotskim protokolom -6 % za obdobje 2008–2012. Na podlagi najnovejših napovedi bo Madžarska zmanjšala emisije toplogrednih plinov za -25,4 % v obdobju 2008–2012 v primerjavi z izhodiščnim letom z uporabo kjotskih mehanizmov. Marca 2008 je Parlament sprejel nacionalno strategijo o podnebnih spremembah. Glavni cilj strategije je zmanjšati okoljske, gospodarske in socialne posledice podnebnih sprememb. Posebni poudarek pa je na ozaveščenosti ljudi o podnebnih spremembah. Aprila 2008 je madžarski parlament sprejel še energetske politiko za obdobje 2008–2020. Glavni cilj energetske politike je zagotoviti oskrbo z energijo ter spodbujanje konkurenčnosti in trajnosti. Madžarska se je zavezala, da ne bo povečala emisij toplogrednih plinov v cestnem prometu ali kmetijstvu za več kot 10 % do leta 2020 v primerjavi z letom 2005. Prav tako se je zavezala k uporabi energije iz obnovljivih virov energije v višini 13 % (European Commission, 2009).

V Sloveniji je bila leta 2006 stopnja emisij toplogrednih plinov višja za 1 % glede na izhodiščno leto in je precej nad ciljem kjotskega protokola -8 % za obdobje 2008–2012. Zavezala se je, da ne bo povečala za več kot 4 % do leta 2020 v primerjavi z letom 2005, predvsem na področju cestnega prometa in kmetijstva ter stavb z gradnjo nizkoenergetskih stanovanj in namestitvijo sončnih kolektorjev. Slovenija je edina država članica EU, ki namerava tudi vlagati kjotske mehanizme. Slovenija je zavezana k doseganju deležev energije iz obnovljivih virov energije v višini 25 %. Na podlagi ciljev iz akcijskega načrta energetske učinkovitosti od 2008 do 2016 namerava Slovenija doseči tudi letni prihranek v višini najmanj 9 % glede na izhodišče končne porabe energije v obdobju 2008–2016 (European Commission, 2009).

5 ZAKLJUČEK

Večina držav vse bolj razmišlja o spremembi oziroma reformi davčnih sistemov, ki bi pomenile obdavčitev onesnaževanja in s tem zmanjševanja onesnaževanja okolja z izpusti plinov in odpadki. Z ekološko davčno reformo so se tako v evropskih državah vpeljali ekonomski instrumenti zaščite okolja. Ekonomski instrumenti zagotavljajo vključitev okoljskih stroškov v poslovne stroške ekonomskih subjektov in so lahko tudi motivacija za zmanjševanje onesnaževanja ter vir prihodkov, ki jih je mogoče uporabiti za varstvo okolja.

V Sloveniji imamo sprejet Zakon o varstvu okolja iz leta 2004, Nacionalni program varstva okolja (NPVO), Strategijo in kratkoročni akcijski program zmanjševanja emisij toplogrednih plinov ter druge predpise na področju varstva okolja. Dne 1. 1. 2008 se je začela obračunavati tudi okoljska dajatev zaradi onesnaževanja okolja s hlapnimi organskimi spojinami, ki nastajajo pri uporabi organskih topil v nekaterih barvah, lakih, čistilih.

V Sloveniji so se z ekološko davčno reformo vpeljale različne vrste okoljskih dajatev zaradi onesnaževanja okolja; to so taksa za obremenjevanje voda, za obremenjevanje zraka zaradi odlaganja odpadkov, zaradi uporabe mazalnih olj in tekočin, obveznost prevzemanja odpadnih baterij in akumulatorjev, pristojbina za predelavo izrabljenih motornih vozil, dajatev zaradi starih bremen odpadne električne in elektronske opreme, dajatev zaradi onesnaževanja okolja z odpadno embalažo in dajatev zaradi onesnaževanja okolja z izrabljenimi gumami ter okoljska dajatev zaradi onesnaževanja okolja s hlapnimi organskimi spojinami. Okoljski prihodki niso namenjeni za varstvo okolja, ampak gredo v skupen proračun. V prihodnjih letih mora Slovenija pospešiti prizadevanja na področju podnebnih sprememb in kot država je še daleč od uresničitve svojih obveznosti na tem področju. Podatki o emisijah toplogrednih plinov kažejo povečanje emisij, ciljna stopnja pa je -8 % v obdobju 2008–2012. Približno tretjina toplogrednih plinov nastane zaradi pridobivanja energije za elektriko in ogrevanje. Pridobivamo jo iz fosilnih goriv, premoga plina in nafte. Pri njihovem kurjenju se v ozračje sproščajo velike količine toplogrednih plinov. Tretjino plinov prihaja iz izpušnih cevi avtomobilov, letal in tovornjakov, eno tretjino pa povzročimo doma, v službi, z odlaganjem odpadkov, tudi s kmetovanjem.

Na področju okolja so danes največji izziv podnebne spremembe, nevarnost zmanjšanja biotske raznovrstnosti, neželeni vplivi onesnaževanja okolja na naše zdravje, uporaba naravnih virov in zmanjšanje količine odpadkov. Okoljska politika Evropske unije temelji na treh načelih. Ti so odprava onesnaževanja pri viru, da ne bi bilo kasnejših posledic, da onesnaževalci plačajo za onesnaženje, ki so ga povzročili, ter da se sprejmejo previdnosti ukrepi, če karkoli kaže na okoljski problem.

Eden pomembnejših okoljskih problemov so tudi emisije toplogrednih plinov, med katerimi dosega najvišje koncentracije ogljikov dioksid. Z naraščanjem koncentracij toplogrednih plinov se potem povečuje efekt tople grede. Emisije toplogrednih plinov je mogoče zmanjševati z zamenjavo tehnologij, zamenjavo goriv in surovin ter zmanjšanjem obsega ali opustitvijo nekaterih dejavnosti. Ključno je prav tako informiranje, izobraževanje in vključevanje javnosti v zaščito okolja.

Pri okoljskih dajatvah v Sloveniji in Madžarski je razlika predvsem v tem, da pri nas za onesnaževanje okolja in voda s smetmi in drugimi nevarnimi odpadki plačujemo bistveno manj dajatev, vendar pa je na Madžarskem tudi več prebivalstva in tako posledično večja onesnaženost okolja.

Zaradi vedno večjega onesnaževanja okolja podjetja oblikujejo rezervacije za ekološko sanacijo, ki predstavljajo tudi eno izmed možnih rešitev zmanjševanja obremenjevanja okolja. Za program ekološke sanacije se šteje predračun za odstranitev odpadkov ali program gradnje objektov, tehnologij in naprav za zmanjšanje obremenjevanja okolja. Podjetje lahko torej porablja sredstva rezervacij samo za izvedbo programa v prej omenjenih primerih. Zakon o porabi sredstev dolgoročnih rezervacij za ekološko sanacijo ureja nadzor nad porabo sredstev dolgoročnih rezervacij.

LITERATURA IN VIRI

Samostojne publikacije:

- HÖGYE, Mihaly. Local and regional tax administration in transition countries. Local Government and Public Service Reform Initiative, Budimpešta, 2000.
- KLUN, Maja. Davčni sistem. Fakulteta za upravo, Ljubljana, 2007.

Prispevek iz zbornika:

- KLUN, Maja. Davki in okolje. Zbornik znanstvenih razprav 1997. Fakulteta za upravo, Ljubljana, 1997, str. 149-161

Pravni viri:

- Nacionalni program varstva okolja. Ur. list RS, št. 83/99
- Pravilnik o ravnanju z odpadki. Ur. list RS, št. 84/98, 45/00, 20/01, 13/03, 24/08
- Uredba o okoljski dajatvi za onesnaževanje okolja zaradi nastajanja izrabljenih motornih vozil. Ur. list RS, št. 13/03, 46/04, 6/05, 43/05, 58/05, 87/05, 20/06, 138/06, 78/08
- Uredba o okoljski dajatvi za onesnaževanje okolja zaradi nastajanja odpadne električne in elektronske opreme. Ur. list RS, št. 32/06, 65/06, 78/08
- Uredba o okoljski dajatvi za onesnaževanje okolja zaradi nastajanja odpadne embalaže. Ur. list RS, št. 32/06, 65/06, 78/08, 19/10
- Uredba o okoljski dajatvi zaradi onesnaževanja okolja zaradi nastajanja izrabljenih gum. Ur. list RS, št. 32/06
- Uredba o okoljski dajatvi za onesnaževanje okolja zaradi odlaganja odpadkov. Ur. list RS, št. 70/01, 9/04, 129/04, 68/05, 28/06, 132/06, 71/07, 85/08
- Uredba o okoljski dajatvi za onesnaževanje okolja zaradi odvajanja odpadnih voda. Ur. list RS, št. 41/95, 44/95, 8/96, 124/00, 49/01, 105/03, 8/04, 23/04, 123/04, 142/04
- Uredba o okoljski dajatvi za onesnaževanja okolja zaradi uporabe hlapnih organskih spojin. Ur. list RS, št. 122/07
- Uredba o ravnanju z baterijami in akumulatorji ter odpadnimi baterijami in akumulatorji. Ur. list RS, št. 78/08, 3/10
- Uredba o ravnanju z embalažo in odpadno embalažo. Ur. list RS, št. 84/06, 106/06, 110/07
- Uredba o ravnanju z odpadki. Ur. list RS, št. 84/98, 45/00, 20/01, 13/03, 24/08
- Uredba o taksi za obremenjevanje okolja zaradi odlaganja odpadkov. Ur. list RS, št. 70/01, 9/04, 129/04
- Uredba o taksi za obremenjevanje okolja zaradi uporabe mazalnih olj in tekočin. Ur. list št. 2/02, 20/02, 46/04, 97/04
- Uredba o taksi za obremenjevanje zraka z emisijo ogljikovega dioksida. Ur. list RS, št. 68/96, 2/97, 5/97, 24/98, 65/98, 51/99, 42/00, 124/00, 85/01, 91/02, 8/03, 67/03, 46/04, 43/05

- Zakon o porabi sredstev dolgoročnih rezervacij za ekološko sanacijo. Ur. list RS, št. 59/01
- Zakon o ratifikaciji Kjotskega protokola k Okvirni konvenciji Združenih narodov o spremembi podnebja. Ur. list RS, št. 17/02
- Zakon o varstvu okolja. Ur. list RS, št. 41/04, 17/06, 20/06

Viri iz publikacij:

- Okoljevarstveni ukrepi in politika v EU. Ljubljana, 2004.

Viri z interneta:

- Agencija Republike Slovenije za okolje, Kazalci okolja Slovenije. URL=«<http://www.arso.gov.si/zrak/strategija%20in%20politika/>«. 28.12.2009.
- BIPRO.
URL=«http://www.bipro.de/wasteevents/doc/events07/si_presentation_5ea_ik.pdf«.29.11.2009.
- Carinska uprava Republike Slovenije.
URL=«http://www.carina.gov.si/si/informacije/podjetja/trosarine/okoljske_dajave/«.18.1.2010.
- EKO SKLAD, Slovenski okoljski javni sklad.
URL=«<http://www.ekosklad.si/html/kdo/main.html>«.15.2.2010.
- Evropa. URL=«<http://www.evropa.gov.si/si/okolje/>«.25.2.2010.
- Eurostat. URL=«http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-EK-09-002/EN/KS-EK-09-002-EN.PDF«.15.3.2010.
- Hungarian National Council for Environment.
URL=« http://www.eeac-net.org/workgroups/bled/presentations/pres_hun.htm.
24.2.2010.
- Izrabljena motorna vozila. URL=«<http://www.izrabljena-vozila.mop.gov.si/>«. 15.1.2010.
- Ministrstvo za okolje in prostor.
URL=«http://www.mop.gov.si/si/o_ministrstvu/naloge_in_cilji/«.26.1.2010.
- Organisation for Economic Co-operation and Development.
URL=« <http://www2.oecd.org/ecoinst/queries/>.13.3.2010.
- Statistični Urad Republike Slovenije.
URL=«http://www.stat.si/vodic_oglej.asp?ID=224&PodrocjeID=24«.13.1.2010.
- Tvoja Evropa, Izpolnjevanje okoljskih zahtev – Slovenija. URL=«http://ec.europa.eu/youreurope/business/doing-business-responsibly/keeping-to-environmental-rules/slovenia/index_sl.htm«. 7.10.2008.
- Zavod Republike Slovenije za varstvo narave.
URL=« http://www.zrsvn.si/sl/informacija.asp?id_meta_type=62«.30.1.2010.

SEZNAM SLIK IN TABEL

Tabela 1: Število enot obremenitve (EO) za razrede električne in elektronske opreme.....	Error! Bookmark not defined.
Tabela 2: Vplačane okoljske dajatve v proračun RS v letih 2007 in 2008 (v 1000 €)	Error! Bookmark not defined.
Tabela 3: Skupek vseh vplačil okoljskih dajatev v letih 2007 in 2008 (v 1000 €)	20
Tabela 4: Letni pregled okoljske politike, podnebne spremembe in energija	Error! Bookmark not defined.
Slika 1: Letni izpusti toplogrednih plinov po sektorjih	Error! Bookmark not defined.
Slika 2: Emisije toplogrednih plinov iz prometa v Sloveniji od izhodiščnega leta Kjotskega protokola (1986) do leta 2006.....	30
Slika 3: Deleži različnih sektorjev v emisijah toplogrednih plinov za leto 2006..	Error! Bookmark not defined.
Slika 4: Analiza gibanja emisij CO ₂	Error! Bookmark not defined.
Slika 5: Količina komunalnih odpadkov na prebivalca v Sloveniji in EU-27.....	Error! Bookmark not defined.
Slika 6: Ravnanje z odpadnimi olji.....	Error! Bookmark not defined.
Slika 7: Količine baterij in akumulatorjev danih na trg ter zbranih odpadnih baterij in akumulatorjev	Error! Bookmark not defined.
Slika 8: Količina nastale odpadne embalaže na prebivalca v Sloveniji in EU	Error! Bookmark not defined.
Slika 9: Količina zbranih in v predelavo oddanih izrabljenih avtomobilskih gum	Error! Bookmark not defined.
Slika 10: Število razgrajenih izrabljenih motornih vozil.....	40

SEZNAM KRATIC

ARSO	Agencija Republike Slovenije za okolje
BDP	Bruto domači proizvod
CITES	Konvencija o mednarodni trgovini z ogroženimi prosto živečimi živalskimi in rastlinskimi vrstami
CO₂	Ogljikov dioksid
EE-oprema	Električna in elektronska oprema
EU	Evropska Unija
HELO	Hungarian Eco-Labeling Organisation
IMV	Izrabljena motorna vozila
IPCC	Intergovernmental Panel on Climate Change – Medvladni forum za spremembo podnebja
KOS	Kazalci okolja v Sloveniji
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
OZN	Organizacija združenih narodov
RS	Republika Slovenija
TGP	Toplogredni plini
ZVO	Zakon o varstvu okolja

IZJAVA O AVTORSTVU IN NAVEDBA LEKTORJA

Izjavljam, da je diplomsko delo moja avtorska stvaritev ter dovoljujem objavo diplome na internetu.

Lektorica: mag. Nataša Koražija, prof. slov.